

ПРОГРАМА
для загальноосвітніх навчальних закладів
з навчанням угорською мовою

ЛІТЕРАТУРА
(УГОРСЬКА ТА СВІТОВА)
10–11 класи

Профільний рівень

IRODALOM
MAGYAR ÉS VILÁGIRODALOM

10-11. osztály

Bevezető

Az irodalomoktatás célja és feladatai

Az irodalom mint a szó művészete elválaszthatatlan összetevője a nemzeti kultúrának. Nem csak az őt életre hívó nemzet kulturális vívmányainak, szellemi értékeinek letéteményese, hanem a nép óriási szellemi energiájának hordozója, az örök emberi értékek átörökítője nemzedékről nemzedékre, azok ébren tartója az emberi lélekben, ezért felbecsülhetetlen jelentősége van a személyiségformálásban, a pozitív erkölcsi tulajdonságok kialakításában. A szó művészetének eszközével segít alakítani, fejleszteni, gazdagítani a tanuló lelki világát, pozitív hatást gyakorol a tudatra és a tudatalattira, helyes mederbe tereli az erkölcsi-etikai potenciált, fejleszti az intellektust, az alkotóképességet, az esztétikai ízlést.

Ebből kifolyólag a magyar és a világirodalom iskolai oktatásának célja:

- a tanulók általános képzettségének fokozása, olvasási és szövegértési készségük kialakítása és kellő szintre emelése; részletetése a szépirodalom gazdag szellemi kincseiben és az irodalom által az alapvető kulturális értékekben, kulturális és ismeretszerző igény és érdeklődés fejlesztése;
- a személyiség mindenirányú fejlesztésének, szellemi gazdagításának, aktív formálódásának elősegítése és ösztönzése a mai társadalomban, a modern világban;
- a tanulók nemzeti öntudatának és nemzeti azonosságtudatának, állampolgári kötelességtudatának fejlesztése;
- a humanisztikus világnézet, a nemzeti és általános emberi értékrend kialakítása és megszilárdítása.

Ennek az általános stratégiai célnak az összetevői „A magyar és a világirodalom” tantárgy konkrét oktatási feladatai által valósulnak meg, amelyeket az *Állami szabványban* hangsúlyozott axiológiai, irodalomtudományi és kulturológiai tárgykörök alapján határozzuk meg:

- a tanulók érdeklődésének felkeltése az irodalmi mű iránt, amelyet művészi alkotásként és egyben a világ, s benne önmagunk megismerése eszközeként láttatunk, az olvasás megszerettetése és az irodalmi ismeretszerzés vágyának felkeltése és ébren tartása;
- a műalkotásként láttatott irodalmi mű befogadási készségének fejlesztése;
- a tanulók általános képzettségi szintjének emelése: a teljes értékű társadalmi beilleszkedéshez elengedhetetlenül szükséges magyar irodalmi és világirodalmi alapismeretek elsajátíttatása. A magyar népköltészet és szépirodalom, valamint a világirodalom legértékesebb alkotásainak megismertetése;
- a tanulók olvasási kultúrájának kialakítása, esztétikai ízlésének fejlesztése, a klasszikus (magasabb rendű) és a tömegkultúra jelenségeit megkülönböztető képességük kialakítása;
- a magyar és a világirodalom mint az emberiség jelentős szellemi öröksége iránti érdeklődés felkeltése és fenntartása;
- leendő olvasók és irodalombarátok, irodalomkedvelők nevelése;
- a humanisztikus, az emberi méltóságot tisztelő, az emberhez méltó magatartást valló világnézet kialakítása, a tanulók lelki világának gazdagítása, az örök emberi erkölcsi és etikai normákhoz igazodásuk megszilárdulása;
- a nemzeti azonosságtudat és az európai közösséghez tartozás érzésének fokozása;
- a magyar és a világirodalomnak a nemzeti és a világkultúra összefüggéseiben és más tantárgyakkal való kapcsolataiban realizálódó oktatása.

- a tanulók oktató és kommunikatív hajlamainak, önálló kritikai gondolkodásának, vitakultúrájának, érvelési készségének fejlesztése;
- a modern információ- és kommunikációáramlatban a szakszerű és céltudatos eligazodás képességének kifejlesztése;
- az irodalomórákon szerzett ismeret és jártasság gyakorlati hasznosítása, készségének kifejlesztése;
- az önképzés, a tanulásvágy és tanulási képesség készségének fejlesztése.

Az oktatásra szánt irodalmi tananyag az oktatás remélt eredményessége szempontjából van megtervezve, ami lehetővé teszi az oktatási folyamat célirányosabb és stratégiaileg behatároltabb megszervezését és annak ellenőrzését.

A magyar és a világirodalmat a 10–11. osztályban időrendben, történelmi korok és irodalmi irányzatok szerint tagolva oktatjuk, előbb a világirodalom legkiemelkedőbb, kulcsfontosságú műveit, majd az adott irányzathoz kapcsolódóan a magyar irodalom legfontosabb íróinak életművét. A 10. osztályban a tananyag az ókor irodalmától a XIX. század első negyedéig tart, a 11. osztályban a XIX. századtól napjainkig terjedő irodalomtörténeti korszakig.

Ezekben az osztályokban az irodalmi oktatás tartalmát azoknak a világirodalomban és a magyar irodalomban meghatározó szerepű alkotóknak az életműve, illetve legfontosabb alkotásaik képezik, amelyek „az irodalmi folyamat különböző korszakait, az irodalmi és kulturális tradíciót reprezentálják”, s ennek megfelelően műveiket „az irodalomtörténeti folyamatba ágyazva”, a többi művészeti ággal összefüggésben vizsgáljuk.

10. osztály

(140 óra, heti 4 óra, 16 tartalék óra)

Óraszám	Az elsajátítandó tananyag	A tanulók felkészítési szintjével kapcsolatos állami követelmények
12	<p style="text-align: center;">Az európai kultúra és irodalom kezdetei. Az ókori görög irodalom</p> <p>A mítosz és a mitológia fogalma. A görög mitológia és legfontosabb szereplői. A világ keletkezése és az ember teremtése a görög mitológiában. Prométheusz és Héraklész helye és szerepe a mitológiában és az irodalomban. Mitológia és irodalom összefüggései. A görög mitológia hatása az európai kultúra fejlődésére.</p> <p>Az archaikus irodalom. A görög epika kialakulása. A trójai mondakör. A homéroszi kérdés. Homérosz Iliász című eposza. Az eposz szerkezete és szereplőinek rendszere. Az istenek szerepe az Iliászban.</p> <p>Homérosz Odüsszeia című eposza. Az eposz felépítése és szereplői. Az istenek korlátozott szerepe. A kétféle embereszmény, Akhilleusz és Odüsszeusz összehasonlítása.</p> <p style="text-align: center;">Irodalomelmélet</p> <p>A klasszikus eposz. Az eposzi kellékek. Az időmértékes verselés. A hexameter. A görög líra. A jambusköltészet. Szapphó lírikája. Az Édesanyám, nem perdül a rokka... és az Úgy tűnik nékem... kezdetű versek elemzése.</p> <p>Anakreón munkássága, költészetének fő témái. Az Engem a Szerelem... és a Gyűlölöm azt... kezdetű versek. Az anakreoni dalok.</p> <p>A klasszikus irodalom. Az antik görög színjátszás fejlődéstörténete. A tragédia eredete. A klasszikus triász.</p> <p>Szophoklész élete és munkássága, jelentősége. A thébai mondakör. Az Antigoné című klasszikus tragédia</p>	<p style="text-align: center;">A tanuló:</p> <p>ismerje a görög mitológia kialakulásának világnézeti és történelmi hátterét; ismerje a görög mitológia legfontosabb szereplőit és történeteit; értse a görög mitológiának mint kulturális örökségnek a szerepét az egyetemes kultúrtörténet további fejlődésében;</p> <p>ismerje a görög epika kialakulásának okait és körülményeit; ismerje az Iliász című eposz történetét, szerkezetét, szereplőinek rendszerét;</p> <p>ismerje az Odüsszeia című eposz történetét, szerkezetét, szereplőinek rendszerét; értse, milyen emberi magatartásformát és világnézeti értéket közvetítenek az eposz szereplői;</p> <p>tudja megnevezni az eposzi kellékeket, felismerni a hexametert; ismerje a görög líra kialakulásának okait és körülményeit, a verselési formák fejlődését; értse a Szapphó-i líra jelentőségét, az általa megragadott emberi érzelmeket; ismerje Anakreón verseinek jellegzetességeit;</p> <p>ismerje a klasszikus görög színjátszás kialakulásának okait és körülményeit, történelmi hátterét, a klasszikus triász tagjainak munkásságát; ismerje Szophoklész munkásságát és értse az alkotó világirodalmi jelentőségét;</p>

3	<p>értelmezése. A mű szerkezete. A drámai konfliktus. A szereplők jelleme. Antigoné tragikuma.</p> <p>A Sok van, mi csodálatos... kezdetű kardal elemzése.</p> <p style="text-align: center;">Római latin irodalom</p> <p>A latin irodalom fogalma, története, viszonya a görög irodalomhoz. Az archaikus római-latin gondolkodás és kultúra.</p> <p>A latin irodalom első virágkora. A líra fejlődése. Catullus élete és munkássága, költészetének jellemző vonásai és műfajai. A Lesbia-szerelem. Az Éljünk, Lesbia, a Lesbia madárkája és a Gyűlölők és szeretetek című versek.</p> <p>Az augustusi császárszárkor mint új aranykor. Vergilius élete és munkássága. Az eclogák jellemzése. A IV. és a IX. Ecloga értelmezése.</p> <p>Az Aeneis című eposz témája, mondanivalója, megírásának körülményei, értelmezése, a szereplők rendszere.</p> <p>Horatius élete és munkássága. Ódáinak jellemzői, főbb tematikája. Az arany középszer és a carpe diem horatiusi értelmezése. A Melphomenéhez című óda elemzése.</p> <p style="text-align: center;">A korai középkor irodalma</p> <p style="text-align: center;">Történelmi változások, világnézeti átalakulás a korfordulón</p> <p>A Római Birodalom gazdasági és erkölcsi hanyatlásának okai.</p> <p>A Nyugatrómai Birodalom bukása (476) – a középkor kezdete.</p> <p>Az új államok mint az addigi kultúra értékeinek továbbfejlesztői.</p> <p style="text-align: center;">Az ókeresztény irodalom</p> <p>Új szellemiség, új világszemlélet meghonosítása a keresztény vallás által. A Biblia tanítása az ember felebaráti szeretetéről. A keresztény egyház kialakulása, az istenközpontú világszemlélet. Az ókeresztény irodalom kialakulása, képviselői, legfőbb alkotásai.</p>	<p>ismerje az Antigoné című tragédia alaptörténetét, szerkezetét, szereplőit; tudja értelmezni a szereplők jellemét és a közvetített magatartásformákat; tudja értelmezni a tanult kardalt;</p> <p>ismerje a római kori latin nyelvű irodalom kialakulásának okait, történelmi hátterét; értse a korabeli kor világképét; ismerje Catullus költészetének jellemzőit; tudja elemezni és értelmezni a tanult verseket, azok érzelmi-hangulati tartalmát;</p> <p>ismerje Vergilius munkásságát, értse az alkotó világirodalmi jelentőségének okát; tudja értelmezni a tanult eclogákat; ismerje az Aeneis című eposz történetét, témáját, szerkezetét, szereplőinek rendszerét, üzenetét;</p> <p>ismerje Horatius munkásságának főbb vonásait, ódáinak jellemző tartalmi, hangulati és esztétikai vonásait;</p> <p><i>elemezze</i> a Római Birodalom hanyatlásának történelmi és gazdasági okait;</p> <p><i>jellemezze</i> a korabeli történelmi és politikai helyzetet;</p> <p><i>magyarázza</i> a keresztény vallás kialakulásának okait és jelentőségét;</p> <p><i>tudjon összehasonlító jellemzést</i> adni a pogány és a keresztény világról, kultúráról;</p> <p><i>ismerje</i> az ókeresztény irodalom legkiemelkedőbb képviselőit, irodalmi alkotásait;</p>
---	---	---

<p style="text-align: center;">2</p>	<p>Szent Ágoston mint az ókeresztény irodalom kiemelkedő alakja, a kereszténység egyik legnagyobb gondolkodója. Rövid életrajza, irodalmi tevékenysége.</p> <p>A Vallomások. Műfaja, tartalma, erkölcsi üzenete, virágirodalmi jelentősége.</p> <p>A szerzetesrendek kialakulása, működése.</p> <p>A latin mint az antik kultúra és a keresztény kultúra közös nyelve.</p> <p>A szellemi élet fellendülésének történelmi-politikai háttere.</p> <p>A polgárság megjelenése, az uralkodó osztály kulturális igénye.</p> <p>A középkor híres nemzetközi egyetemei; a „hét szabad művészet”.</p> <p>A vallásos irodalom nyelve és műfajai: mártírárták, imádságok, prédikációk, passiók, himnuszok.</p> <p style="text-align: center;">A középkor magyar irodalma</p> <p style="text-align: center;">Az első magyar nyelvemlékek</p> <p>A magyar nyelvű írásbeliség és irodalom kialakulása (a XII. század vége és a XIII. század eleje).</p> <p>A szórványemlékek (töredékek, Gyulafehérvári Sorok, Königsbergi Töredék és Szalagjai, A tihanyi apátság alapítólevele), jelentőségük.</p> <p>A szövegemlékek. A Halotti Beszéd és Könyörgés. Retorikai elemek a temetési prédikációban.</p> <p>A kifejezőkészség és a fejlett nyelvi gyakorlat mint a latin nyelv pozitív hatása.</p> <p>Az Ómagyar Mária-siralom.</p> <p>Irodalmi jelentősége, keletkezésének ideje, felfedezése. Sorsának viszontagságai. A mélységes anyai szeretet és fájdalom kifejeződése a műben. A bánat és a szenvedés lírai megnyilvánulása.</p>	<p><i>elemesse</i> Szent Ágoston életútját, irodalmi tevékenységét, legismertebb alkotásait, a <i>Vallomások</i> irodalmi, kulturális, erkölcsi értékeit;</p> <p><i>tudja megnevezni</i> a fontosabb szerzetesrendeket, s azok főbb jellemzőit;</p> <p><i>magyarázza</i> a latin nyelv jelentőségét, a középkori kultúra történelmi-politikai hátterét, a polgárság megjelenésének okait és jelentőségét;</p> <p><i>legyen fogalma</i> az akkori tudományokról;</p> <p><i>ismerje</i> a vallásos irodalom műfaji jellemzőit, műfajainak eltérő és közös vonásait;</p> <p><i>értelmezze</i> az intelem, a legenda, a geszta közös dramaturgikus jegyeit, erkölcsi, etikai tanításait;</p> <p><i>ismerje</i> a román és a gótikus stílus jellemzőit az építészetben, a két stílus közti különbséget;</p> <p><i>ismerje</i> az európai és magyarországi középkori építészet fontosabb emlékeit;</p> <p><i>tudja</i>, melyek voltak a szellemi és művelődési élet központjai; melyek voltak a vallásos irodalom legfőbb műfajai;</p> <p><i>ismerje</i> a himnuszt mint műfajt, jellegzetességeit, példát;</p> <p><i>jellemezze</i> a magyar nyelvű írásbeliség és irodalom kialakulásának jelentőségét;</p> <p><i>tudjon különbséget tenni</i> a szórványemlék és szövegemlék közt;</p> <p><i>tudjon</i> mindkét műfajra példákat mondani;</p> <p><i>ismerje</i> az első szövegemlékünk tartalmát;</p> <p><i>tudja</i>, melyik kódexben található;</p> <p><i>tudjon megnevezni</i> más kódexeket is (Jókai-kódex, Leuveni-kódex);</p> <p><i>legyen képes felsorolni</i> a Halotti Beszéd és Könyörgés stílusjegyeit;</p> <p><i>értelmezze</i> a legrégebb magyar vers tartalmát és mondanivalóját, konkrét és általánosított vonatkozásban;</p>
--------------------------------------	--	---

<p>1</p>	<p style="text-align: center;">A magyar nyelvű legendák</p> <p>Anyanyelven megszólaló legendák a XII–XIII. században. A legendák erkölcsi, társadalmi indíttatása.</p> <p>A Margit-legenda. Keletkezése, történelmi háttere, tartalma, mondanivalója.</p> <p>IV. Béla király hazaszeretetének jellemzői. Margit rendkívüli egyénisége. Az alázatosság és Isten iránti szeretet bemutatása a műben.</p> <p>A legenda archaikus nyelvezete.</p> <p style="text-align: center;">Szent Barlaám és Jozafát élete</p>	<p><i>jellemezze</i> a legenda mint műfaj fogalmát;</p> <p><i>elemezze</i> a magyar nyelvű legendákat, magyarázza azok jellemzőit;</p> <p><i>elemezze</i> a Margit-legenda tartalmát, mondanivalóját, üzenetét a mának;</p> <p><i>legyen képes</i> kikeresni a régi irodalmi szövegekből az archaikus kifejezéseket;</p> <p><i>magyarázza</i>, mi a figura etymologica, az alliteráció;</p> <p><i>magyarázza</i> a rím fogalmát, fajtáit (a tanultak értelmében);</p> <p><i>tudjon egyéni</i> véleményt alkotni a legrégebb szövegeinkről, azok nyelvezetéről;</p> <p><i>tudja</i> a feladott részleteket emlékezetből;</p>
<p>2</p>	<p style="text-align: center;">A késő középkor irodalma</p> <p style="text-align: center;">A lovagi irodalom</p> <p>A lovagi eszmény. A kereszties hadjáratokban harcoló lovagok erkölcsi tisztaságának megfogalmazása a lovagi epikában, lovageposzban és lovagregényben. A lovagi szerelem.</p> <p>A francia és a német nyelvű lovagi irodalom.</p> <p>A Roland-ének, a Nibelung-ének.</p> <p>A Trisztán és Izolda. A két főhős tragikus szerelmének története. Vallás és erkölcs viszonya a műben.</p>	<p><i>jellemezze</i> a lovagi rend és kultúra kialakulásának történelmi hátterét és okait;</p> <p><i>jellemezze</i> a lovagi irodalom műfajait;</p> <p><i>ismerje és tudja értékelni</i> a lovagi ideál jellemző vonásait;</p> <p><i>elemezze</i> a <i>Trisztán és Izolda</i> c. lovagregényt;</p> <p><i>tudja jellemezni</i> a főszereplőket;</p> <p><i>értse</i> a reménytelen szerelem tragikus kimenetelének okait;</p> <p><i>legyen képes értékelni</i> a vallás és erkölcs ütközésének okait a műben;</p>
<p>2</p>	<p style="text-align: center;">Dante Alighieri</p> <p>A középkori európai irodalom legnagyobb költője, tudós és politikus. Életpályája, irodalmi tevékenysége. Dante mint az olasz irodalmi nyelv megteremtője.</p> <p>Az Isteni színjáték mint a középkor enciklopédiája; művészi kompozíciója, verselése.</p> <p>Beatrice és Vergilius szerepe a műben. Paolo és Francesca története.</p> <p>Dante és a magyar irodalom. Magyar költők versei Dantéről és művéről (Arany János, Kosztolányi Dezső, Juhász Gyula, Babits Mihály, Tóth Árpád, Ady Endre).</p>	<p><i>elemezze</i> Dante életét, irodalmi munkásságát;</p> <p><i>tudja ismertetni</i> a mű rövid tartalmát;</p> <p><i>magyarázza</i> a szerelemnek mint ihletforrásnak jelentőségét a mű megírásában; Vergiliusnak, a költőtársnak szerepét a műben;</p> <p><i>elemezze</i> az <i>Isteni színjáték</i> műfaját, szerkezetét, verselését;</p> <p><i>tudja értelmezni</i> a különböző bűnök büntetését;</p> <p><i>tudja</i>, kik írtak verset Danté-ről;</p>

2	<p style="text-align: center;">François Villon</p> <p>A középkor alkonyának legnagyobb francia költője. Életpályája, irodalmi munkássága. Lírájának jellemző vonásai. A szépség és a hatalom mulandóságának elsíratása műveiben.</p> <p style="text-align: center;">A Nagy Testamentum</p> <p>Villon végrendelete. Versei és balladái.</p> <p>A bűntudat, a bűnbánat, a bűnbocsánat témaköre műveiben. A téma és a hangnem változatossága (<i>Panasz a mindeneket lebíró halálról, Jó tanítás balladája a rossz életűeknek</i>).</p>	<p><i>jellemezze</i> Villon életútját, irodalmi tevékenységét, lírájának jellemző vonásait;</p> <p><i>legyen képes elemezni</i> a költő tanult balladáit;</p> <p><i>értse és tudja megfogalmazni</i> a balladák üzenetét, tanítását;</p> <p><i>ismerje</i> a ballada és a műballada jellemzőit;</p> <p><i>legyen képes kifejteni</i> a Dante- és Villon-művek közös üzenetét;</p> <p><i>tudjon összehasonlítani</i> egy Villon-balladát és egy magyar műballadát;</p>
1	<p style="text-align: center;">Reneszánsz</p> <p style="text-align: center;">Reneszánsz és humanizmus Európában</p> <p>A polgárság kialakulása és megerősödése Európában. Az olasz városállamok (Firenze, Pisa, Genova...). Firenze virágzó ipara, kereskedelme. A Mediciek vezető szerepe Firenzében.</p> <p>A meggazdagodott polgárság új ízlés- és eszmevilága, életformája. Az ókori görög és római kultúra feltámasztása, a klasszikusok tanulmányozása.</p> <p>A humanizmus mint a reneszánsz eszmei alapja. A reneszánsz stílusjegyei.</p>	<p><i>jellemezze</i> a humanizmus és a reneszánsz kialakulásának történelmi-gazdasági hátterét;</p> <p><i>magyarázza</i> a városi polgárság kialakulásának szerepét, a polgárság gazdasági, kulturális törekvéseit;</p> <p><i>legyen képes megfogalmazni</i> a humanizmus jellemzőit;</p> <p><i>ismerje</i> a reneszánsz festészet, szobrászat főbb alkotóit, azok jelentősebb műveit;</p> <p><i>ismerje</i> és <i>értékelje</i> a reneszánsz harmonikus emberideálját, annak külső és belső tulajdonságait;</p> <p><i>ismerje</i> a magyarországi reneszánsz kultúra jellemzőit, kialakulásának történelmi hátterét;</p> <p><i>tudja felsorolni</i> a magyar reneszánsz jeles képviselőit;</p> <p><i>tudja megnevezni és felismerni</i> az ismertebb reneszánsz épületeket;</p>
3	<p style="text-align: center;">Az olasz reneszánsz</p> <p style="text-align: center;">Françesco Petrarca, az itáliai reneszánsz kiemelkedő lírikusa, a nagy humanista tudós. Életpályája, irodalmi munkássága.</p> <p>Eszményképe: az egységes Itália.</p> <p>366 költeményből álló Daloskönyve. Költeményei a lírai én szenvedéseiről, boldogságáról és boldogtalanságáról. Laura, az elérhetetlen eszmény. A tudós humanista ember öntudatának megnyilvánulása a szonettekben (<i>Magamban, lassan, gondolkodva járom..., Tí szerencsés füvek, boldog virágok...</i>).</p>	<p><i>jellemezze</i> Petrarca irodalmi munkásságát (a tantervi anyag keretében);</p> <p><i>tudja felsorolni</i> a költő lírájának főbb motívumait;</p> <p><i>legyen képes</i> egyénileg értékelni a szonettek tárgyát és mondanivalóját;</p> <p><i>elemezze</i> a szonettek mint műfajnak külső és belső szerkezetét;</p>

<p>4</p>	<p>Giovanni Boccaccio, a kiemelkedő humanista író és tudós életútja, írói világgépe. A szerelem, a szabad élet jókedvű, humoros megfogalmazása a Dekameron novelláiban. A hűség, hűtlenség, az érdekházasság, csalafintaság, önteltség bemutatása műveiben.</p> <p>Ötödik nap, Kilencedik novella: A sólyom feláldozása.</p> <p>A novella központi motívuma: a szerelem. A főszereplők jelleme. Az erkölcsös, erényes élet felmagasztalása, a hűség és az anyai szeretet dicsőítése.</p> <p>A kitartó, őszinte és önfeláldozó, igaz szerelem igénlése a műben.</p> <p>Boccaccio műveinek irodalomtörténeti jelentősége.</p> <p>A magyar reneszánsz</p> <p>Janus Pannonius, a magyar reneszánsz első humanista költője, a magyar világi költészet megteremtője. Élete, irodalmi munkássága.</p> <p>Búcsú Váradtól</p> <p>Az első magyar humanista mű. A költemény szépsége, líraisága.</p> <p>A búcsú fájdalma a szeretett várostól. A visszahúzó, visszatartó értékek. A lírai hős lelkiállapota.</p> <p>A refrén szerepe a költeményben.</p> <p>Egy dunántúli mandulafáról</p> <p>Epigrammaformába sűrített elégia. A virágzó mandulafa szépségének megjelenítése a hideg télben. A mandulafa és a fiatal költő közös sorsának értelmezése.</p> <p>Pannónia dicsérete</p> <p>A hazaszeretet és az önértékelés szerepe az epigrammában.</p> <p>Itália és Pannónia összevetése. A költői öntudat kifejeződése a műben.</p> <p>Mikor a táborban megbetegedett</p> <p>A testi gyötrelem okozta érzelmi hullámvész, lírai személyesség a költeményben.</p> <p>Saját lelkéhez</p> <p>Megrendítő elégia a test és a lélek, a vágyak és a valóság, a jelen és a jövő viszonyáról.</p>	<p><i>jellemezze</i> Boccaccio életútját és irodalmi munkásságát;</p> <p><i>ismerje</i> a novellák jellemzőit;</p> <p><i>a tanult novella alapján tudja értékelni</i> az emberi érzés egyik legszebb megnyilvánulását, a szerelmet, annak lehetséges pozitív és negatív hatásait, következményeit;</p> <p><i>tudja jellemezni</i> a szereplőket;</p> <p><i>mondjon véleményt</i> Giovanna és Federigo szerelméről;</p> <p><i>tudja értelmezni</i> a reneszánsz és a humanizmus fogalmát;</p> <p><i>legyen képes ismertetni</i> a reneszánsz jellemzőit a különböző művészeti ágakban;</p> <p><i>legyen képes megfigyelni, értékelni</i> és elemezni az elolvasott novellákban az emberi jellemvonásokat;</p> <p><i>jellemezze</i> Janus Pannonius életét, irodalmi munkásságát, nevének eredetét, költészetének sajátosságait;</p> <p><i>legyen képes kifejezteni</i> a költemények szépségét, a gazdag tartalmi megjelenítést;</p> <p><i>fejtse ki véleményét</i> a búcsúzásról, irodalmi példakkal illusztrálva (Petőfi: János vitéz – Jancsi és Iluska búcsúja, Arany: Toldi Miklós búcsúja édesanyjától);</p> <p><i>ismerje</i> a refrén szerepét a költeményben;</p> <p><i>tudja leírni</i> a virágzó fa szépségét;</p> <p><i>összevetni</i> a tavasz és a tél jellemzőit, a fácska és a költő sorsát;</p> <p><i>értse és fejtse ki</i> a költő hazaszeretetét, önértékelését;</p> <p><i>tudja meghatározni</i> Pannónia földrajzi tájegységét;</p> <p><i>ismerje</i> a refrén szerepét;</p> <p><i>ismerje</i> az epigramma műfaját;</p> <p><i>találja meg</i> a közös sajátosságokat az ókori görög epigrammákban és Janus Pannonius epigrammaiban;</p>
----------	--	---

<p>1</p>	<p style="text-align: center;">A reformáció A reformáció kezdete</p> <p>A reneszánsz és a reformáció sajátos és ellentmondásos kapcsolata. Az előreformátorok tevékenysége. Az anyanyelvi bibliafordítások irodalmi értéke. A nagy reformátorok. A magyarországi reformáció történelmi és politikai háttere. A könyvnyomtatás szerepe. Károlyi Gáspár bibliafordítása. Az első magyar nyelven nyomtatott könyv. Magyar irodalmi élet a XVI. században. Új irodalmi műfajok. Tinódi Sebestyén és a históriás ének.</p> <p>A magyar próza megszületése és jeles képviselői: Heltai Gáspár és Bornemisza Péter.</p>	<p><i>tudja kifejtteni</i> a reneszánsz és a reformáció kapcsolatát; <i>tudja megnevezni</i> a reformátorokat; <i>ismertetni</i> irodalmi tevékenységük jelentőségét; <i>tudja megnevezni</i> legismertebb prózai alkotásait; <i>tudja értékelni</i> a könyvnyomtatás művelődéstörténeti szerepét; <i>ismerje</i> a XVI. századi új irodalmi műfajokat, azok művelőit; <i>értse és fejtse</i> ki az új műfajok jelentőségét;</p>
<p>5</p>	<p style="text-align: center;">Balassi Bálint</p> <p>Életútja, irodalmi munkássága. Balassi mint a magyar líra és költői nyelv megteremtője. A Balassa-kódex. Verseinek témaköre.</p> <p>Szerelmi költészete</p> <p>A szerelem mint az emberi élet egyik legfőbb értéke, ihlető forrás Balassi költészetében.</p> <p>Daloskönyv</p> <p>Petrarca hatása Balassi költészetére. Szerelmi lírájának sajátos vonásai.</p> <p>Hogy Júliára találá...</p> <p>Eragadtatott, ujjongó bókók halmaza. A véletlen találkozás öröme. A metaforák lírai értékei.</p> <p>Darvagnak szól</p> <p>Humanista költői lelemény, a költő kitartó szerelmének lobogása a reménytelenség és kilátástalanság ellenére is, gyöngéd rajongása.</p> <p>A Célia-versek</p> <p>Kiben az kesergő Céliáról ír</p> <p>A költemény lírai hangulata, szemléletes, eleven stílusa, tökéletesebb, virtuózabb rímalkotása, a kifinomult műgond, a játékos könnyedség, az érzéki hatásokra való törekvés.</p> <p>Hazafias költészete: a vitézi versek</p> <p>Egy katonaének</p> <p>A hazáért vívott önfeláldozó harc dicsőítése, a katonaélet magasztalása. Erkölcsi értékek a műben: emberség és vitézség.</p> <p>A szerkezet, a verselési forma. A</p>	<p><i>jellemezze</i> a költő irodalmi munkásságát, életútját; <i>tudja megnevezni</i> verseinek témaköreit; a versek ismerete alapján <i>tudja kifejtteni</i> a költő szerelmi líráját, annak sajátos vonásait;</p> <p><i>ismerje</i> a versek költői kifejező eszközeit;</p> <p><i>ismerje fel</i> a versek költői leleményét;</p> <p><i>ismerje</i> a Célia és a természet szépségét mutató hasonlatokat; <i>magyarázza</i> a hangutánzó szavak szerepét a költő műveiben; <i>tudja kifejtteni</i> a vitézi élet szépségeit, a hazáját szerető vitéz életét, értelmezni a kor erkölcsi értékrendjét; <i>ismerje</i> a megszólítások szerepét a versekben; <i>jellemezze</i> a Balassi-strófa szerkezetét, felépítését; <i>illusztrálja</i> példával az <i>Egy katonaének</i> c. költemény alap-ján;</p>

<p>5</p>	<p>hasonlatok, metaforák szerepe a költő érzelmeinek kifejezésében.</p> <p>Búcsúja hazájától</p> <p>A búcsúzás lelkiállapotának megjelenítése, honszeretet, az érzelmek sokszínűsége.</p> <p>A megszólítások szerepe, a költemény rímelése, ritmusa.</p> <p><i>Istenes versei</i></p> <p>Kiben bűne bocsánatáért könyörgett...</p> <p>Adj már csendességet...</p> <p>A vallásos líra mint a reneszánsz költészet szerves része. Balassi legszemélyesebb lírai mondanivalójának kifejezése a vallásos témában. A költemények szépsége, művészi tökéletessége. Lélek és gondolat harmóniája e költeményekben.</p> <p>Balassi költészetének hatása a kuruc költészetre és a virágénekekre.</p> <p>Az angol reneszánsz</p> <p>Az angol polgárság gazdasági sikerei a XVI. században. Az irodalom és a tudományok fejlődése. Az iskolák, könyvnyomtató műhelyek, színházak szerepe a korban. Az irodalom vezető műneme: a dráma.</p> <p>(C. Marlowe, T. Kyd, B. Jonson)</p> <p>William Shakespeare</p> <p>Az író életpályája, színháza.</p> <p>Rómeó és Júlia</p> <p>Az angol reneszánsz első olyan tragédiája, melynek középpontjában a szerelem áll. A szabad párválasztás, a hitvesi szerelem megfogalmazása a műben.</p> <p>Rómeó és Júlia mint a reneszánsz szabadságvágy hordozói, a tiszta erkölcs képviselői.</p> <p>Hamlet</p> <p>Shakespeare kiemelkedő alkotása. A főszereplő lelki tisztasága, erkölcsi rendre való törekvése.</p> <p>A mű cselekménye, szerkezete. Ideje és színhelye; drámai szituáció és konfliktus.</p>	<p><i>tudja összevetni</i> a költemény alapgondolatát, a „búcsúzás” kifejezőmódjait;</p> <p><i>megtalálni</i> a közös és eltérő vonásokat;</p> <p><i>tudja megnevezni</i> a költemény rímelését, ritmusát;</p> <p><i>tudjon</i> elemzési vázlatot készíteni a költeményekhez;</p> <p><i>jellemezze</i> az angol reneszánsz kialakulásának gazdasági, politikai hátterét;</p> <p><i>ismerje</i> a dráma műfaját;</p> <p>találjon hasonlóságokat az ismert, megnevezett drámák, tragédiák cselekménye, végkifejlete között;</p> <p><i>jellemezze</i> az író életútját, <i>ismerje</i> színházát, annak kialakulását;</p> <p><i>elemezze</i> a tragédia tartalmát; <i>tudja</i> a Capulet és Montague család konfliktusának okát;</p> <p><i>jellemezze</i> a főszereplőket;</p> <p><i>nevezze meg</i> a pozitív és a negatív szereplőket a műben;</p> <p><i>tudja összehasonlítani</i> a szülők és a fiatalok gondolkodásmódját;</p> <p><i>értse és értékelje</i> a tiszta erkölcs jelentőségét a fiatalok életében;</p> <p><i>elemezze</i> a Hamlet tartalmát;</p> <p><i>tudja</i>, milyen korban, hol játszódik a cselekmény;</p> <p><i>jellemezze</i> a pozitív és negatív szereplőket;</p> <p><i>magyarázza</i> Hamlet magatartásának, megtévesztő szerepének okát;</p>
----------	---	--

<p>1</p>	<p style="text-align: center;">A barokk</p> <p style="text-align: center;">A barokk korszak irodalma</p> <p>A barokk kialakulásának gazdasági, társadalmi, ideológiai háttere. A restauráció és az ellenreformáció.</p> <p>A barokk stílus jellemző sajátosságai, társadalmi és ideológiai meghatározottsága.</p> <p>A barokk jellemzői a művészetekben (építészet, szobrászat, festészet, zene). Műveik.</p> <p style="text-align: center;">Az irodalmi barokk</p> <p>Az irodalmi barokk kialakulása, jellemzői. A barokk eposz szerkezete.</p> <p>Az irodalmi barokk legnagyobb képviselői: T. Tasso (Megszabadított Jeruzsálem), J. Milton (Az elveszett paradicsom), Calderon (Az élet álom).</p> <p style="text-align: center;">A magyarországi barokk (a XVII. század elejétől az 1770-es évekig). A magyar barokk történelmi-politikai háttere.</p>	<p><i>magyarázza</i> a barokk kialakulásának okait, forrását, idejét, a szó eredetét; <i>elemezze</i> a korabeli történelmi-politikai helyzetet Európában; <i>ismerje</i> a barokk jellemzőit az építészetben; <i>nevezze meg</i> az európai és a magyarországi barokk építészet főbb alkotásait; <i>magyarázza</i> a barokk szobrászat, festészet, zene jellemző sajátosságait, ismerje annak jeles képviselőit; <i>ismerje</i> az irodalmi barokk jellemzőit, a barokk költészet vonásait; <i>magyarázza</i> a hasonlóságokat az ókori görög és a barokk eposzokban; <i>tudja megnevezni</i> a barokk irodalom legnagyobb képviselőit; <i>ismerje</i> a magyarországi barokk idejét, e kor történelmi vonatkozásait, jeles képviselőit; <i>tudjon különbséget tenni</i> a reneszánsz és a barokk stílus között;</p>
<p>2</p>	<p style="text-align: center;">Pázmány Péter</p> <p>A magyar próza kiemelkedő képviselője.</p> <p>Stílusának jellemzői: az érzékletes, realiztikus képalkotás, a barokk körmondatok.</p> <p style="text-align: center;"><u>Irodalomelmélet</u></p> <p>Az emlékirat mint a magyar irodalmi barokk jellemző műfaja (Bethlen Miklós és II. Rákóczi Ferenc emlékiratai).</p>	<p><i>jellemezze</i> Pázmány munkásságának jelentőségét a magyar próza nyelvének meg-teremtésében; <i>ismerje</i> az emlékirat műfaját; <i>tudja megnevezni</i> a magyar emlékirátokat; <i>legyen képes szóban</i> megfogalmazni és értelmezni az adott szöveg egy részletének tartalmát, üzenetét;</p>
<p>5</p>	<p style="text-align: center;">Zrínyi Miklós</p> <p>Életútja, irodalmi munkássága. Zrínyi mint a magyar barokk kiemelkedő alakja.</p> <p style="text-align: center;">Szigeti veszedelem</p> <p>Témája. Műfaja. Eposzi kellékei, sajátosságai.</p> <p>A magyarság múltbeli sikereinek megfogalmazása, a harci erények, katonai győzelmek bemutatása.</p> <p>Az eposz főhősének, Szigetvár</p>	<p><i>jellemezze</i> Zrínyi Miklós életét és munkásságát; <i>tudja értékelni</i> a hadvezér irodalmi tevékenységét; <i>elemezze</i> a <i>Szigeti veszedelem</i> témáját, tartalmát, mondanivalóját, üzenetét; <i>tudja felsorolni</i> az eposzi kellékeket; <i>tudja értelmezni</i> a mű cselekményeinek motivációit; <i>tudja jellemezni</i> a hőst;</p>

<p>1</p>	<p>kapitányának szózata katonáihoz. A várvédők erkölcsi fölénysége. A haza és a magyar nép szeretetének példaértékű bemutatása. A szigeti hősök mártírhalála.</p> <p>Az eposz szerkezete, felépítése, művészi tudatossága, célzatos üzenete.</p> <p>A kuruc kor költészete</p> <p>Kialakulásának történelmi okai. Virágzása a Rákóczi-szabadságharc idején.</p> <p>Jellegzetes műfajai: virágének, panaszdal, vitézi táncdal, bujdosóének, Rákóczi-kesergő, Rákóczi-nóta.</p> <p>A kor ismert alkotói: Koháry István, Petróczy Kata Szidónia; jeles kutatója, Thaly Kálmán.</p> <p>Csinom Palkó, Őszi harmat után, Rákóczi-nóta, Virágénekek</p> <p>A művek elemzése.</p> <p>A költemények üzenete: a magyar nép győzelme és reménysége, a vereség fájdalma, a kiábrándulás megfogalmazása.</p>	<p><i>tudja összehasonlítani és megindokolni a magyar és török harcosok bemutatását; ismerje az eposz műfaji sajátosságait;</i></p> <p><i>jellemezze a kuruc költészet kialakulásának történelmi vonatkozásait;</i></p> <p><i>tudja megnevezni műfajait, ismert szerzőit;</i></p> <p><i>értse és legyen képes kifejtetni a kuruc költészet témaköreit, mondanivalóját, jelentőségét;</i></p> <p><i>értse és legyen képes kifejtetni a kuruc költészet hazafiasságát;</i></p> <p><i>olvasson el Ady Endre kuruc-versei közül néhányat;</i></p> <p><i>értelmezze tartalmukat;</i></p>
<p>2</p>	<p>Mikes Kelemen</p> <p>Életútja és munkássága.</p> <p>Mikes mint a magyar széppróza úttörője.</p> <p>Törökországi levelek (37., 112. levél)</p> <p>Beszámoló a tapasztalatokról, személyes élményekről, a bujdosók sorsáról. A vallomások őszintesége, a természetes jellemábrázolás, a szülőföld utáni sóvárgás.</p> <p>Rodostó környékének, lakóinak szemléletes bemutatása.</p> <p>Megrendült, áhítatos, ünnepélyes tudósítás II. Rákóczi Ferenc haláláról. A ragaszkodás, a fejedelem iránti szeretet és mélységes tisztelet kifejeződése a levélben.</p> <p>Mikes számkivetettségének fájdalma, honvágya a szülőháza után.</p>	<p><i>jellemezze Mikes életútját és irodalmi munkásságát;</i></p> <p><i>elemezze a levelek történelmi háttérét, a bujdosók sorsát, életkörülményeit;</i></p> <p><i>ismerje a levelek témakörét és üzenetét;</i></p> <p><i>jellemezze II. Rákóczi Ferenc magatartását, történelmi jelentőségét;</i></p> <p><i>értse és indokolja meg a szerzőnek a fejedelem iránti magatartását, nosztalgiját, hazaszeretetét;</i></p> <p><i>jellemezze a levél műfaját;</i></p> <p><i>olvassa el Lévy József Mikes: 1848 c. fiktív vallomását;</i></p>
<p>3</p>	<p>A francia klasszicista dráma</p> <p>A klasszicizmus történelmi-társadalmi háttere. A józan ész uralmát hirdető filozófiai irányzat: a racionalizmus.</p> <p>A klasszicista stílus elveinek kialakulása a francia drámában. A „három egység” követelménye: hely, idő, cselekmény egysége.</p>	<p><i>értelmezze a racionalizmus és klasszicizmus szó fogalmát;</i></p> <p><i>ismerje a klasszicista stílus jellemzőit;</i></p> <p><i>ismerje és tudja illusztrálni a dráma „három egységét”;</i></p>

5	<p>A francia színház jellemzői. E korjelentős drámaírói: Pierre Corneille, Jean Racine, Moliere.</p> <p style="text-align: center;">Jean-Baptiste Moliere</p> <p>Írói pályaképe, munkássága, színháza, vígjátékai.</p> <p>Tartuffe Meséje, szerkezete, könnyen áttekinthető felépítése, a klasszicista szabályok követése. A főszereplő, Tartuffe kétszínűsége. A hősök többsikű ábrázolása. Az álszentekedésnek, az emberi közösség egyik veszélyes bűnének leleplezése a műben. A pozitív értékeket színlelő, képmutató ember önzése; másokat megtévesztő magatartása. A dráma komikus helyzetei, komikus jellemei.</p> <p style="text-align: center;">A felvilágosodás</p> <p style="text-align: center;">Az európai felvilágosodás</p> <p>A polgári társadalom megteremtését előkészítő eszmerendszer új gondolkodói magatartása. A felvilágosodás képviselői: Immanuel Kant, Bacon, Locke, Descartes, Pascal, Diderot. A felvilágosodás jelszavai: „Merj gondolkodni!” (Kant), „Gondolkodom, tehát vagyok” (Descartes). A deista felfogás. A francia <i>Enciklopédia</i> jelentősége. A felvilágosodás eszméi a polgárosodó értelmiségi nemesség körében. Stílusirányzatai: a klasszicizmus és a szentimentalizmus. A klasszicizmus más művészeti ágakban. A klasszicizmus és a művészetek (építészet, szobrászat, festészet, zene).</p> <p style="text-align: center;">François-Marie Voltaire</p> <p>A francia felvilágosodás kiemelkedő egyénisége. Gazdag életműve, ábrázolásmódjának jellegzetességei.</p> <p style="text-align: center;">Candide vagy az optimizmus</p> <p>A filozófiai regény szatirikus-humoros hangneme, az emberi gyengeség kipellengérezése.</p>	<p><i>jellemezze</i> Moliere életútját, színházi törekvéseit;</p> <p><i>elemezze</i> a <i>Tartuffe</i> tartalmát, mondanivalóját; <i>tudja jellemezni</i> a szereplőket, <i>tudjon önálló véleményt mondani</i> az álszent, megtévesztő emberi magatartásról; <i>tudja értékelni</i> és <i>elemezni</i> a komikus helyzeteket; <i>fejtse ki</i> véleményét a főszereplőről; <i>tudjon véleményt alkotni arról</i>, hogyan küzdhetünk a fanatizmus és gonoszság ellen; <i>tudja jellemezni</i> a vígjáték műfaját; <i>határozza meg</i> a helyzetkomikum és a jellemkomikum fogalmát, illusztrálja példákkal;</p> <p><i>jellemezze</i> a felvilágosodás társadalmi-politikai háttérét, eszmerendszerét, e kor neves képviselőit, jelszavait; <i>értse</i> a deista felfogás lényegét; <i>értékelje</i> a francia <i>Enciklopédia</i> megjelenését; <i>ismerje</i> a felvilágosodás két fő stílusirányzatát; <i>tudja megnevezni</i>, milyen művészeti ágakban hatott a klasszicizmus; <i>ismerje</i> a klasszicista építészet, szobrászat, festészet, zene jellemzőit; <i>tudja felsorolni</i> a jelentős klasszicista alkotókat, alkotásokat;</p> <p><i>ismerje</i> Voltaire életművét, irodalmi munkásságának jellegzetességeit, jelentőségét;</p> <p><i>ismerje Candide vagy az optimizmus c.</i></p>
---	--	---

1	<p>A munka fontosságának kiemelése a műben.</p> <p style="text-align: center;">Jean-Jacques Rousseau</p> <p>A francia felvilágosodás másik kiemelkedő alakja. Életútja, irodalmi tevékenysége, szentimentalizmusa.</p> <p>Értekezés a tudományokról és a művészetekről</p> <p>Erkölcsei kérdések felvetése a műben. A civilizáció ártalma, a természet szerepe az emberi kapcsolatokban.</p> <p>Vallomások</p> <p>Az emberi szabadság fontosságának, az egyéniség szabad kibontakozásának hangsúlyozása a műben. Önéletrajzi írása, annak hatása a nagy romantikus költőkre.</p> <p style="text-align: center;">Johann Wolfgang Goethe</p> <p>Életútja, irodalmi munkássága. Életének és költészetének elválaszthatatlan egysége.</p> <p>Az ifjú Werther szenvedései</p> <p>A szentimentalizmus legnagyobb sikerműve. A mű cselekménye a főszereplő lelkében. Werther szüntelenül vergődő szenvedélye, ellentétes végletek foglyaként csapongása. Öngyilkossághoz vezető szerelmi szenvedélye.</p> <p>Faust</p> <p>A világirodalom leghatalmasabb drámai költeménye.</p> <p>Líraisága, párbeszédese drámai formája. Doktor Faustus rendkívüli egyénisége. Szövegsége az ördöggel. Csillapíthatatlan tudásszomja, boldogságvágya, amely boldogtalansághoz vezet. Sívár, örömtelen élete. Szerelme Margit iránt. Vágya az antik szépség és harmónia után. Életének értelme: a közösségért végzett alkotó munka.</p> <p style="text-align: center;">A felvilágosodás Magyarországon</p> <p>A magyarországi felvilágosodás társadalmi-politikai háttere. A magyar felvilágosodás első szakasza (1772–1795). Mária Terézia udvara, törekvései; a magyar nemesség célkitűzései.</p> <p>II. József felvilágosult abszolutizmusa. A „josefinisták” és a nemesi ellenállás hívei. A magyar jakobinus mozgalom.</p> <p>A felvilágosodás második szakasza</p>	<p>mű mondanivalóját, üzenetét;</p> <p><i>ismerje</i> Rousseau életútját, irodalmi munkásságát, főbb műveit, alkotói stílusát;</p> <p><i>tudja értékelni</i> az erkölcsös élet jelentőségét, az emberi szabadság fontosságát;</p> <p><i>jellemezze</i> Goethe életútját, irodalmi munkásságát;</p> <p><i>elemezze</i> <i>Az ifjú Werther szenvedései</i> tartalmát, értse mondanivalóját; <i>tudjon</i> önálló véleményt alkotni a főszereplőről, az öngyilkosság embertelen, tragikus hatásáról;</p> <p><i>jellemezze</i> a <i>Faust</i> megírásának indokát, ismerje a mű tartalmát, mély filozófiai mondanivalóját, szerkezetét, stílusát.</p> <p><i>ismerje</i> a magyar felvilágosodás kezdetének időpontját; <i>jellemezze</i> a magyar felvilágosodás társadalmi-politikai hátterét; <i>magyarázza</i> a kor társadalmi-politikai és eszmei törekvéseit; <i>tudja megkülönböztetni</i> a felvilágosodás két korszakát; <i>értse</i> a magyar jakobinus mozgalom</p>
---	---	--

	<p>(1795–1825). Kazinczy Ferenc munkásságának jelentősége.</p> <p style="text-align: center;">A kor irodalmi élete</p> <p>A XVIII. század végi eleven irodalmi-szellemi élet kibontakozása. Folyóiratok megjelenése. A klasszicizmus és szentimentalizmus képviselői Magyarországon.</p>	<p>célkitűzéseit;</p> <p><i>ismerje a felvilágosodás kora irodalmának főbb képviselőit; jellemezze pályájukat, munkásságukat; értse a felvilágosult írók értekező műveinek lényegét, célkitűzéseit, mondanivalóját, eszmeiségét;</i></p>
1	<p style="text-align: center;">Bessenyei György</p> <p>Életútja, irodalmi munkássága. Az irodalmi élet nagy tehetségű szervezője. Kulturális programja.</p> <p>A magyar nyelv művelése, tökéletesítése.</p> <p>Magyarság c. értekezése: kulturális terveknek nyelvi megfogalmazása szenvedélyes vitázó hangon.</p> <p>Az anyanyelv iránti féltő szeretete, aggodalma, a nyelvújítás gondolata.</p>	<p><i>ismerje a felvilágosodás íróit; elemezze szépirodalmi műveinek tartalmát, mondanivalóját, eszmeiségét; tudja elemezni a tanult szépirodalmi műveket, azok tartalmi és formai sajátosságait;</i></p> <p><i>fejtse ki a művek üzenetét, tanítását;</i></p>
2	<p style="text-align: center;">Kármán József</p> <p>Tehetséges író, kiváló stilszta, gondolkodó.</p> <p>A nemzet csinosodása című korszakos jelentőségű értekezése.</p> <p>A romantika előfutára.</p> <p>Fanni hagyományai című szentimentális napló- és levélregénye.</p>	<p><i>ismerje az író életútját, irodalmi munkásságát;</i></p> <p><i>jellemezze a főszereplőt; tudja meghatározni a klasszicizmus és a szentimentalizmus fogalmát, stílusjegyeit, illusztrálni állításait;</i></p>
1	<p style="text-align: center;">Batsányi János</p> <p>Élete, irodalmi munkássága.</p> <p>A franciaországi változásokra és A látó c. versei.</p>	<p><i>tudja megfogalmazni a két vers üzenetét;</i></p>
2	<p style="text-align: center;">Kazinczy Ferenc</p> <p>Élete és munkásságának jelentősége.</p> <p>Kazinczy mint a nyelvújító mozgalom irányítója, irodalmi életünk legtekintélyesebb vezéregyénisége a XIX. sz. első két évtizedében.</p> <p>Tövisek és virágok c. epigrammagyűjteménye.</p>	<p><i>jellemezze Kazinczy életútját, irodalmi munkásságát; értse a magyar nyelvújítás lényegét, jelentőségét;</i></p>

<p>6</p>	<p>A nagy titok Írói érdem</p> <p>Szembefordulás a régivel, a maradival, ami provinciális életmódhoz vezet.</p> <p>Irodalmi harca az ortológusok ellen. A nyelvújító mozgalom eredménye: a szókészlet bővítése, a stílus megújítása.</p> <p>A mi nyelvünk</p> <p>A magyar nyelv szépségének, páratlanságának értékelése, összehasonlítása más nyelvekkel.</p> <p>Csokonai Vitéz Mihály</p> <p>Csokonai mint a magyar felvilágosodás kiemelkedő egyénisége. A költő stílusának sokszínűsége.</p> <p>Az estve</p> <p>A természetes állapot idilli harmóniájának hirdetése a romlott társadalommal szemben. A költemény üzenete, versformája.</p> <p>Konstancinápoly</p> <p>A dúsgazdag törökök pompájának bemutatása. Az eszményi múlt, a rousseau-i őállapot felidézése. Jövendölés, boldogító látomás egy új világról.</p> <p>Tartózkodó kérelem</p> <p>A miniatűr remekmű őszinte szerelmi vallomása.</p> <p>Kettős hangszerelésű-ütemhangsúlyos és időmértékes-verselés ritmikája.</p> <p>A tihanyi Ekhóhoz</p> <p>A kirekesztett, sorsüldözött, magányos ember segítségül hívja Ekhót.</p> <p>A boldogtalanság és boldogság párhuzamos bemutatása a költeményben. Menekülés a magányba. A természettől reméli az emberi kiteljesedést, boldogságot.</p> <p>A Reményhez</p> <p>A teljes lemondás és reménytelenség, a veszteség miatti fájdalom kifejezése rokokó könnyedségű formában.</p> <p>A szentimentalizmus jegyei a költeményben.</p> <p>A megszemélyesítés és az allegória szerepe a versben, a vers szerkezete, rímei.</p> <p>Dorottya</p> <p>Parodikus, komikus történet hősköltemény modorában; a farsangi bál részletes leírása; a dámák harca a házasodni nem akaró férfiak ellen. Realista elemek a műben. Az antik eposzi kellékek szerepe.</p>	<p><i>jellemezze</i> a költő életútját, költészetének sajátosságait;</p> <p><i>értse és fejtse ki</i> Csokonai kapcsolatát a felvilágosodással, állításait illusztrálja példákkal;</p> <p><i>magyarázza</i> az egyes költeményekben felvetett gondolatokat, a költő érzelmi világát;</p> <p><i>értse és értékelje</i> a költemények üzenetét;</p> <p><i>fejtse ki véleményét</i> a költő magyarságáról, hazafiasságáról;</p> <p><i>ismerje</i> az egyes költemények művészi kifejező eszközeit, a hasonlat, az allegória és a megszólítás szerepét;</p> <p><i>tudja meghatározni</i> az elégikus óda fogalmát, témáját;</p> <p><i>ismerje</i> a komikus ábrázolás, a paródia eszközeit;</p> <p><i>tudja kikeresni</i> a <i>Dorottya</i> c. műből az eposz kellékeit;</p>
----------	---	--

3	<p style="text-align: center;">A romantika</p> <p style="text-align: center;">Az európai romantika</p> <p>A romantika társadalmi-politikai háttere, szerepe az irodalomban és más művészeti ágakban. A keverék műfajok. A romantikus stílus jellemzői.</p> <p>A romantika jegyei az építészetben, a szobrászatban, a festészetben és a zenében.</p> <p style="text-align: center;">A német romantika és képviselői</p> <p style="text-align: center;">Friedrich Novalis Leopold von Hardenberg</p> <p>Irodalmi munkássága; a költészet Novalis felfogásában. Himnuszok az éjhez</p> <p style="text-align: center;">Ernst Theodor Amadeus Hoffmann</p> <p>Élete és munkássága. Regényeinek világa. Az arany virágcserep – a látomásos próza. Valós és fantáziaelemek a műben.</p> <p style="text-align: center;">Heinrich Heine</p> <p>Élete és munkássága. Költészete a romantika és a realizmus között. Dalok könyve</p> <p>A költő világhírét megalapozó verseskötet.</p>	<p><i>jellemezze</i> a romantikát mint korstílust, annak társadalmi hátterét, ismerje jellemző sajátosságait, eszmeiségét; <i>elemezze</i> a romantika hatását az építészetben, a szobrászatban, festészetben és a zenében; <i>tudja megnevezni</i> a jelentős romantikus művészeket;</p> <p><i>jellemezze</i> Novalis, Hoffmann és Heine irodalmi munkásságának főbb vonásait; <i>tudja megnevezni</i> és értékelni legismertebb alkotásaikat;</p>
3	<p style="text-align: center;">Az angol romantika és képviselői</p> <p style="text-align: center;">Lord Gordon Byron</p> <p>Élete és írói munkássága. Childe Harold zárándokútja – verses lírai útirajz</p> <p>Percy Bysshe Shelley, a szabadság fanatikus megszállottja. Szépirodalmi alkotásai. A megszabadított Prométheusz Óda a nyugati szélhez</p> <p>A szabadság eljövételének látomása és a szabadságvágy megjelenése műveiben. John Keats, a szépség rajongója. Óda egy görög vázához</p>	<p><i>jellemezze</i> Byron, Shelley, Keats, Poe életpályáját, munkásságuk lényegét, ismertebb alkotásaikat;</p> <p><i>értse</i> műveik romantikus jellegzetességeit;</p>

<p>4</p>	<p>A múlandó emberi világ szembeállítás a szépség és a művészet örökkévalóságával.</p> <p>Edgar Allan Poe, a bűnügyi regény műfajának megteremtője.</p> <p>A holló című költemény különös hangzásvilága.</p> <p>A francia romantika</p> <p>Kibontakozása, harca az elismerésért. Kezdetének dátuma 1820.</p> <p>Alphonse de Lamartine</p> <p>Költői elmékedések című lírai kötete.</p> <p>Victor Hugo</p> <p>Élete és irodalmi munkássága.</p> <p>A párizsi Notre-Dame</p> <p>A regény tartalma és mondanivalója. Váratlan és meglepő momentumok a cselekményben. Az emberi boldogság összeütközése a komor végzettséggel. A szereplők jelleme. Romantikus sajátosságok a regényben.</p>	<p><i>tudja megnevezni és értékelni</i> főbb műveiket, azok tartalmát, mondanivalóját;</p> <p><i>jellemezze</i> a francia romantika kialakulásának történelmi hátterét;</p> <p><i>jellemezze</i> a két romantikus alkotó életútját és munkásságuk jelentőségét; <i>elemezze</i> a regény tartalmát és tudja mondanivalóját; <i>értelmezze</i> a szereplők viselkedésének motivációját; <i>tudjon értékelő</i> véleményt alkotni a regényről;</p>
<p>3</p>	<p>Az orosz romantika</p> <p>Történelmi-társadalmi háttere.</p> <p>Az orosz nép heroikus felszabadító harca.</p> <p>Alekszandr Szergejevics Puskin</p> <p>Életpályája, irodalmi munkássága.</p> <p>Jevgenyij Anyegin</p> <p>A verses regény cselekménye, a lírai hős. A szereplők jelleme. Romantikus vonások Anyegin és Tatjana alakjának megalkotásában. Az orosz valóság tükröződése a verses regényben. „A fölösleges ember” útnak indítása az orosz irodalomban.</p>	<p><i>jellemezze</i> az orosz romantika történelmi-társadalmi hátterét; <i>elemezze</i> a verses regény tartalmát, ismerje mondanivalóját, a szereplők jellemét, a bennük megtestesített eszmei tartalmat; <i>tudja meghatározni</i> az Anyegin-strófa fogalmát és példával illusztrálni a mű alapján; <i>tudja összehasonlítani</i> Esmeralda és Tatjana érzésvilágát; <i>tudjon eltérő</i> vonásokat találni Quasimodo és Anyegin jellemében, életmódjában;</p>
<p>1</p>	<p>A reformkor és a magyar romantika</p> <p>Társadalmi-politikai háttér. A nemzeti nyelvért vívott harc Magyarországon. A politika és a művészet célkitűzései, romantikus történelemfilozófia.</p>	<p><i>jellemezze és értse</i> a reformkor társadalmi és nemzeti törekvéseit; <i>jellemezze</i> a magyar romantika kialakulásának társadalmi-politikai hátterét;</p>

4	<p style="text-align: center;">A magyar reformkor irodalmi élete</p> <p>Kisfaludy Károly korszakalkotó művei. Az első „reformországgyűlés”. A jelentősebb folyóiratok. A magyar színhátság kezdetei. A színhátság és a drámairodalom nehéz helyzete Magyarországon. A magyar színészek vidéki szereplései.</p> <p style="text-align: center;">Katona József</p> <p>Életpályája, irodalmi munkássága. Bánk bán A mű témája, cselekménye, szerkezete. Bánk és Melinda jelleme. Bánk szeretete hazája és hitvese iránt. Tiborc, a magyar parasztság szörnyű nyomorának felpanaszlója. Bánk magányos harca a világ gonoszága ellen. Bánk és Gertrudis konfliktusa. Az alkotás műfaja, nyelve és verselése, üzenete. A hazaszeretet megnyilvánulása a műben.</p>	<p><i>tudja áttekinteni</i> a reformkori irodalmi életet; <i>ismerje</i> a fontosabb irodalmi folyóiratokat; <i>jellemezze</i> a magyar színhátság kezdeteit és hőskorát, nehézségeit és jelentőségét;</p> <p><i>jellemezze</i> Katona munkásságát, annak jelentőségét; <i>ismerje</i> a mű cselekményét; <i>jellemezze</i> a mű hőseit, <i>ismerje</i> tetteik indokait; <i>értse</i> Tiborc viselkedésének motivációját; a jobbgység helyzetét; <i>értse</i> a történelmi esemény aktualizációját; <i>ismerje és tudja meghatározni</i> a drámai műnem és műfaj fogalmát;</p>
3	<p style="text-align: center;">Kölcsey Ferenc</p> <p>Élete és munkássága. Kölcsey mint a tiszta emberideál és eszményi hazafiság megvalósítója, nemzeti himnuszunk szerzője. Vanitatum vanitas – „hiúságok hiúsága”. A költemény bibliai vonatkozásai. Szerkezete, üzenete. Himnusz A költemény sajátos történelemszemlélete. A hazaszeretet művészi megfogalmazása. Isten büntetése a belső viszályok miatt. A költemény rímelése, nyelve, romantikus képei. Huszt, Munkács című epigrammák. A dicső múlt említése és felidézése, a hazaszeretet megnyilvánulása az epigrammákban. Parainesis A magyar próza remeke. A mű erkölcsi tanításai, intelmei Kölcsey Kálmánhoz. A közösség szolgálatának fontossága.</p>	<p><i>jellemezze</i> Kölcsey Ferenc életpályáját, munkásságának jelentőségét; <i>tudja értékelni</i> politikai tevékenységét;</p> <p><i>ismerje</i> a <i>Himnusz</i> témáját, üzenetét, művészi kifejező eszközeit;</p> <p><i>elemezze</i> az epigrammákat;</p> <p><i>tudja értékelni és kifejtetni</i> a Parainesis erkölcsi tanításait;</p>
6	<p style="text-align: center;">Vörösmarty Mihály</p>	

<p style="text-align: center;">4</p>	<p>Életpályája, irodalmi munkássága. Vörösmarty mint a magyar romantika kiteljesedésének legnagyobb alakja.</p> <p>Zalán futása</p> <p>Emlékezés a nemzeti dicső múltra. A mű cselekménye, szerkezete, szereplői.</p> <p>A Guttenberg-albuma</p> <p>A társadalmi igazságtalanság megszüntetése; humanista optimizmus, az elképzelt tökéletes társadalmi rend megvalósulása.</p> <p>Gondolatok a könyvtárban</p> <p>Az élet értelme, az emberi boldogság keresése, erkölcsi tanítások megfogalmazása; az ember, az egyén küldetése, feladata.</p> <p>Szózat</p> <p>Az élet egyetlen értelme – az ember küldetésének beteljesítése; a jövőbe vetett hit megfogalmazása, reményteljes befejezése. A megszólítások szerepe a műben. A hazafiság eszméjének kifejeződése a műben.</p> <p>A merengőhöz</p> <p>Filozófiai boldog vallomás Laurához, az olvasóhoz. A tiszta erkölcs, gondolkodás és vágy értékének felmagasztalása.</p> <p>A vén cigány</p> <p>A rapszódia mint az idős költő metaforája. A szebb jövő biztató ígérete a szabadságharc bukása okozta csüggedés és kétségbeesés közepette a zsarnokság elleni harc végigvívása által.</p> <p>A mély krízisen győzedelmeskedő humanizmust kifejező költői képek.</p> <p>A refrén szerepe a műben.</p> <p>A magyar regény kezdetei</p> <p>A regény szó eredete. A legelső magyar társadalmi regény; az első sikeres regény. A romantika szerepe a regényírásban.</p> <p style="text-align: center;">Eötvös József</p> <p>Életpályája, irodalmi munkássága, társadalomábrázolása, történelemszemlélete.</p> <p>A falu jegyzője</p> <p>A szerző politikai elveinek, társadalombírálatának művészi megfogalmazása a regényben.</p> <p>A regény cselekménye, szereplői. A főszereplő alakja.</p>	<p><i>jellemezze</i> a költő irodalmi életútját, tevékenységét és annak jelentőségét; romantikájának sajátosságait, romantikus képeinek eszmei töltetét;</p> <p><i>elemezze</i> a művek tartalmát, eszmei mondanivalóját, megírásának célját, üzenetét a mának;</p> <p><i>értse és tudja értelmezni</i> a boldogság fogalmát a költő felfogásában, az ember küldetésének szerepét, fontosságát;</p> <p><i>értse</i> a költeményben felvetett gondolatokat, a feladatvállalást;</p> <p><i>tudja</i>, mit tart a költő az ifjúság erkölcsös életéről, tudjon különbséget tenni az ábránd és a valóság között;</p> <p><i>értse</i> a „vén cigány” metaforát és a refrén szerepét a műben;</p> <p><i>tudja meghatározni</i> a rapszódia fogalmát, <i>ismerje</i> a szó eredetét;</p> <p><i>ismerje</i> a regény szó eredetét, a regény műfaját;</p> <p><i>jellemezze</i> Eötvös életét és munkásságát;</p> <p><i>elemezze</i> a regény tartalmát, ismerje mondanivalóját, politikai jelentőségét a reformkorban;</p> <p><i>tudja értelmezni</i> a szereplők viselkedésének motivációját;</p> <p><i>jellemezze</i> a realizmust mint alkotó módszert;</p>
--------------------------------------	--	--

**Petőfi
Sándor**

Életpályája, munkássága. Pályájának történelmi háttere. Barátsága Arannyal. Petőfi a szabadságharcban. Hazája és a magyar nép iránti szeretete. Világirodalmi jelentősége.

Tájköltészete

A szülőföld mint a szabadság jelképe. A tájbrázolás sajátos szerkesztési technikái: a látókör tágítása és fokozatos szűkítése (*Az alföld, A csárda romjai, A Tisza, A puszta, télen, Kis-Kunság*).

Elbeszélő költeményei

A helység kalapácsa mint remek stílusparódia: elhatárolódás a romantika dagályosságától.

Szerelmi lírája

Cipruslombok Etelke sírjáról

A beteljesületlen szerelemvágó a ciklus verseiben. A versek epigrammai szerkezete.

Szabadság, szerelem – költészetének két legfontosabb témaköre (*Sors, nyiss nekem tért...*).

Reszket a bokor, mert...

A búcsúvers a nyugodt lelkiállapot tükrözője (*Hol a leány, ki lelkem röpkülését...*).

Hitvesi költészete

Szeptember végén

A nyárba ötvöződő elmúlás képe; féltő szeretet a hitves iránt; a síron túli szeretet kifejezése; bizonyosság az örök hűségről.

Minek nevezelek?

A hitvesi líra megteremtése a magyar irodalomban. Mélységes tisztelet és szeretet felesége iránt. Az őszinte, tiszta szerelem művészi megfogalmazása (*Bírom végre Juliskámat, Mily szép a világ!, Beszél a fákkal a bús őszi szél*).

Költői feladatvállalás.

Petőfi ars poeticája.

Politikai költészete

Nemzeti dal

Kiáltvány, felhívás, szózat a nemzethez: a szabadságharc egyik közvetlen kiváltó oka és jelszava; a magyar nép indulója. A nemzeti egység gondolata a műben.

A nép nevében

A nép történelmi szerepének hangsúlyozása.

A tanuló:

ismerje Petőfi életútját, népiességének és forradalmiságának történelmi és (világ)irodalomtörténeti jelentőségét, műveinek főbb témaköreit;

ismerje az egyes Petőfi-művek tartalmát, eszmei mondanivalóját, üzenetét a mának;

tudja jellemezni a versek lírai hőseit, az elbeszélő művek hőseit, azok jellemét, a bennük kifejezett eszmeiséget;

ismerje a művek szerkezetét, a kompozíció szerepét a gondolati tartalom kifejezésében;

ismerje a versek formai-stiláris jegyeit, szóképek és más stiláris eszközök motiváltságát;

fejtse ki véleményét a tájleíró és szerelmi költeményekről;

tudja tartalmilag és formailag *elemezni* a tanult műveket;

tudja emlékezetből a feladott műveket vagy műrészleteket;

tudja megkülönböztetni az egyes művek műfajait, a műfajok sajátosságait;

tudjon egyéni véleményt alkotni az egyes művekről, azok mondanivalójáról;

ismerje és értse a költemények üzenetét;

<p>1</p> <p>6</p>	<p>Egy gondolat bánt engemet A személyes és a világ-felszabadító harc összefonódásának lírai víziója.</p> <p>Föltámadott a tenger A nemzeti összefogás sürgetése a szabadságharc indulásakor. A gálya és a tenger metaforája a műben.</p> <p>Európa csendes... Az apostol A romantikus elbeszélő költemény megírásának története, cselekménye. A mű szerkezete. Életrajzi motívumok a műben. A szereplők jelleme. A költő azonosulása a főszereplővel. Szilveszter, a világmegváltó apostol romantikus alakja.</p> <p>A XIX. század második felének magyar irodalma Magyarország társadalmi-politikai helyzete a szabadságharc után. A Bach-korszak. A kiegyezés és az ország fejlődési távlatai. Új eszmei és irodalmi törekvések a XIX. sz. második felében.</p> <p>Arany János Életpályája, irodalmi munkássága. Pályájának történelmi háttere és korszakolása. A népies-nemzeti irányzat megteremtése: a nemzeti törekvések ébrentartása. Arany jelentősége.</p> <p>Epikája A Toldi-trilógia: <i>Toldi</i>, Toldi szerelme, Toldi estéje A mű eszmeisége: a nép felemelkedésének igénye. A mű szerkezete, cselekménye. Toldi jellemének sokrétűsége. Az elbeszélő költemény nyelve, művészi kifejező eszközei. A cselekményszöveg népmesei motívumai. Romantikus elemek a műben. Az „eposz formájú elégia”. Hangulati és életszemléleti különbségek a trilógiában.</p> <p>A nagyidai cigányok A szabadságharc hibáinak bemutatása a műben. Az eposz alapja: a XVI. századi történelmi anekdota. A mű szerkezete, nyelve. Csóri vajda, a nagy álmodozó.</p> <p>Buda halála Egy hun eposz-trilógia első része. A modern lélektani regények eszközeinek felhasználása a műben. A költemény új nyelvi és verselési szempontjai.</p>	<p><i>értelmezze</i> a szóképeket; <i>értse</i> a lírai hős érzésvilágát;</p> <p><i>jellemezze</i> az elbeszélő költemény főhősét és szereplőit;</p> <p><i>ismerje</i> a XIX. század második felének történelmi-politikai helyzetét; <i>ismerje</i> a kor főbb eszmeáramlatait, törekvéseit; <i>ismerje</i> e kor fontosabb íróit, költőit, jelentősebb irodalmi alkotásaikat;</p> <p><i>ismerje</i> a költő életútját, tanári és irodalmi tevékenységét; <i>ismerje</i> a költő életútjának történelmi háttérét, tudja jellemezni a kort, amelyben élt és a kor főbb eszmeáramlatait, társadalmi törekvéseit; <i>ismerje</i> az egyes művek tartalmát, mondanivalóját, helyét és szerepét az életműben, irodalomtörténeti jelentőségét; <i>tudja</i> jellemezni az egyes művek hőseit, a bennük megtestesülő eszmeiséget, ábrázolásuk nyelvi és stílusi eszközeit; <i>ismerje</i> az egyes pályaszakaszok költői törekvéseit, a hozzájuk kapcsolódó műveket; <i>legyen képes</i> összehasonlítani az egyes hősöket; <i>ismerje</i> a költő lírai magatartását az egyes művekben;</p> <p><i>értse</i> az egyes művek cselekményének ok-okozati összefüggéseit; <i>tudja tartalmilag</i> elemezni a tanult műveket;</p>
-------------------	---	--

<p>5</p>	<p><i>Lírája Világos után</i> Letésem a lantot Két korszak, a jelen és a múlt szembeállítása a költeményben. A mű érzelmi kettőssége, elégiai és ódai hangneme.</p> <p>Az örök zsidó A létezés értelmének kutatása. A mű filozófiai eszmevilága: van-e értelme az emberi életnek? Balladai hangneme (<i>Ősszel, Kertben, Visszatekintés, A lejtőn</i>).</p> <p><i>A nagykőrösi balladák</i> A műballada világirodalmi rangra emelése. Balladáinak témaköre. A nemzet ügyének szolgálata a balladák által. Erkölcsi kérdések megfogalmazása a balladákban.</p> <p>Ágnes asszony A lélektani ballada. Központi témája: a bűn. A párbeszéd szerepe. A ballada szerkezete.</p> <p><i>Az Őszikék balladái</i> Tengeri-hántás A népelet tragédiájának bemutatása. Jelen és múlt összefonódása a műben. A reális valóság és a babonás elemek keveredése a balladában.</p> <p style="text-align: center;">A romantika jegyei a magyar prózában</p> <p style="text-align: center;">Jókai Mór</p> <p>Élete és pályaképe. Jókai kora. Ifjúkori művei. Szerepe az 1848–49-es magyar szabadságharcban. Írói kibontakozása. Nagy regényei.</p> <p>Az arany ember A polgárosodás szükségszerűségének és a polgári erkölcs útvesztőinek ábrázolása a műben.</p> <p>A mű cselekménye, eszmei mondanivalója, szerkezeti felépítése. A szereplők rendszere. Timár Mihály, a vívódó, meghasonlott hős. Noémi eszményített alakja. A mellékszereplők. A regény romantikus és realista vonásai. Jókai regényírói stílusa. Jókai mint a magyar prózai nyelv megteremtője.</p>	<p><i>ismerje fel</i> a művek nyelvi-stiláris kifejező eszközeit;</p> <p><i>ismerje</i> az egyes művek műfaji sajátosságait;</p> <p><i>tudjon önálló véleményt alkotni</i> a művekről, azok hőseiről, a bennük megtestesített eszmeiségről;</p> <p><i>tudja emlékezetből</i> a feladott műveket;</p> <p><i>legyen képes elemzi</i> a költő tanult balladáit;</p> <p><i>jellemezze</i> a ballada szereplőit; <i>értse és tudja megfogalmazni</i> a balladák üzenetét, tanítását;</p> <p><i>ismerje</i> a ballada és a műballada jellemzőit;</p> <p><i>ismerje</i> az író életútját, politikai szerepvállalását;</p> <p><i>ismerje</i> a kort, amelyben Jókai élt és alkotott, a kor főbb nemzeti és irodalmi törekvéseit;</p> <p><i>tudja megnevezni</i> az író fontosabb regényeit;</p> <p><i>ismerje</i> az életmű főbb témaköreit (a hősi múlt, a jelen, a nemzet polgárosodása, az utópikus művek);</p> <p><i>ismerje</i> a tanult regény tartalmát és mondanivalóját;</p> <p><i>tudja jellemezni</i> a regény hőseit, értse a bennük kifejezett eszmeiséget, tudjon önálló véleményt alkotni a műről, a hősokról, tetteik motivációjáról;</p> <p><i>ismerje</i> a regény szerkezetét, az íróra jellemző kompozíciós sajátosságokat, stiláris eszközöket;</p>
----------	---	--

Memoriter

Halotti Beszéd és Könyörgés (részlet)
Ómagyar Mária-siralom (részlet)
Balassi Bálint: *Hogy Júliára találá...*
William Shakespeare: *Hamlet* (részlet)
Bessenyei György: *Magyarság* (részlet)
Batsányi János: *A franciaországi változásokra*
Kazinczy Ferenc: *A nagy titok*
Csokonai Vitéz Mihály: *A Reményhez*
Alekszandr Puskin: *Jevgenyij Anyegin* (részlet)
Katona József: *Bánk bán* (részlet)
Kölcsey Ferenc: *Himnusz, Huszt*
Vörösmarty Mihály: *Szózat, A vén cigány* (részlet)
Petőfi Sándor: *Az alföld, Egy gondolat bánt engemet, Föltámadott a tenger, Európa csendes...* (részlet), *Szeptember végén, Nemzeti dal*
Arany János: *Szondi két apródja* (részlet), *Letészem a lantot*

Kiegészítő és/vagy házi olvasmányok

Balassi Bálint: *Az ő szerelmének örök és maradandó voltáról, Júliát hasonlítja a szerelemhez...*, *Borivóknak való, Ó nagy kerek ég, Kiben bűne bocsánatáért könyörgett...*, *Az te nagy nevedért...*, *Bocsásd meg, Úr Isten...*
Zrínyi Miklós: *Az idő és hírnév, Ne bántsd a magyart*
Bessenyei György: *A Tiszának reggeli gyönyörűsége*
Batsányi János: *A rab és a madár*
Csokonai Vitéz Mihály: *A boldogság, A Magánossághoz, A rózsabimbóhoz, A lélek halhatatlansága*
Berzsenyi Dániel: *A magyarokhoz I, A magyarokhoz II, A közelítő tél*
Vörösmarty Mihály: *Szép Ilonka, Késő vágy, Liszt Ferenchez, Előszó, Szabad sajtó*
Eötvös József: *Magyarország 1514-ben*
Petőfi Sándor: *Beszél a fákkal a bús őszi szél, Elértem, amit ember érhet el...*, *Szabadság, szerelem, A XIX. század költői, Arany Jánoshoz*
Arany János: *Buda halála, Bolond Istók, Naturam furca expellas, A tölgyek alatt, Híd-avatás, Vörös*
Jókai Mór: *Fekete gyémántok, És mégis mozog a föld*
Francesco Petrarca: *Daloskönyv*
Giovanni Boccaccio: *Dekameron*
Francois Villon *balladái*

William Shakespeare: *Otello, Lear király, Machbeth*

Pierre Corneille: *Cid*

Jean Racine: *Phaedra*

Jean-Baptiste Molière: *A fősvény*

Friedrich Schiller: *Tell Vilmos, Ármány és szerelem*

Johann Wolfgang Goethe *versei*

Friedrich Hölderlin: *Menón panasza Diotimáért*

Mihail Lermontov: *Korunk hőse*

Victor Hugo: *A nyomorultak*

	<p>A regény keletkezése, cselekménye, szereplői. Pongrácz István, a korabeli dzsentrí típusának megtestesítője. A lovagkor szabályai szerint élő gróf erkölcsse, jelleme. Más szereplők a műben.</p> <p>A Noszty fiú este Tóth Marival</p> <p>A regény keletkezésének körülményei. A lecsúszott dzsentrí kalandjának története a gazdag polgárlánnyal. A regény cselekménye, mondanivalója, szereplői, mellékszereplői. A magyar kapitalizmus a regényben.</p>	<p>a tartalom ismerete alapján <i>tudja jellemezni</i> a főszereplőket, értelmezni a többi szereplő viselkedésének motivációját; <i>ismerje</i> a művek keletkezésének körülményeit;</p>
1	<p>A századvég novellisztikája és regényirodalma</p> <p>A századforduló a magyar novella klasszikus korszaka. A hírlap- és folyóiratkiadás szerepe a novellairodalom fejlődésében. A legfrissebb epikus novellisták: Petelei István, Gozdu Elek, Bródy Sándor, Gárdonyi Géza, Tömörkény István, Thury Zoltán, Ambrus Zoltán, Csáth Géza.</p> <p>A magyar novellisták alapvető élménye: az emberi lelkek mélyén lejátszódó tragédiák a millennium megünneplésére készülő országban.</p>	<p><i>ismerje</i> a századvégi novellistákat a megnevezés és műveik legfőbb jellegzetessége szintjén; <i>ismerje</i> a novella műfaját és a novellisztikus ábrázolásmód jellegzetességeit;</p> <p><i>tudjon</i> egyéni véleményt alkotni az olvasott novellákról;</p>
1	<p>A XIX. század világirodalmából</p> <p>A realizmus az irodalomban és a képzőművészetben</p> <p>A társadalmi valóság többsíkú ábrázolása; a szereplők lelkivilágának feltárása; a tipikus és az átlagos ábrázolása a valóság pontos megfigyelése által. A realizmus, klasszicizmus és romantika egyidejűsége a XIX. század világirodalmában.</p> <p>Realizmus a képzőművészetben</p> <p>A nagy realista festők – Courbet, Repin, Szurikov, Perov, Munkácsy Mihály, Paál László, Szinyei Merse Pál híresebb műveinek ismertetése.</p>	<p><i>ismerje</i> a realizmust mint korstílust az irodalomban és a képzőművészetben; <i>értse</i> a tipikus lényegét, szerepét a realista ábrázolásban;</p>
6	<p>A francia regény világa a XIX. században</p> <p>A történelmi-politikai háttér. A francia realista regény kialakítói: Stendhal, Balzac, Flaubert.</p> <p>Henri Stendhal</p>	<p><i>ismerje</i> a francia regény kialakulásának történelmi, politikai hátterét; <i>tudja megnevezni</i> a képviselőit;</p> <p><i>ismerje</i> a francia realisták életrajzát és</p>

<p>6</p>	<p>Életpályája, irodalmi munkássága. Stendhal mint a lélektani regény megteremtője.</p> <p>Vörös és fekete</p> <p>A mű rejtélyes címe, cselekménye, szereplői. Romantika és realizmus sajátos ötvözete a regényben. A korabeli társadalom hazug erkölcsének leleplezése. Az ember, az emberi lélek újszerű ábrázolása. A szereplők gondolkodásmódja, cselekedeteik belső rugói.</p> <p style="text-align: center;">Honoré de Balzac</p> <p>A francia realista regény másik nagy művésze.</p> <p>Életpályája. A polgárság történelmi útjának krónikaszerű bemutatása.</p> <p>Goriot apó</p> <p>Az aprólékosan megrajzolt részletek gazdagsága. A penzió komor, rideg hangulatvilága. Az erőszakosan fölfelé törő, gyorsan meggazdagodó polgárság életvitelének leleplezése.</p> <p>Romantikus és realista jellemzés. A regény szereplői. Goriot apó alakja. A regény üzenete.</p> <p style="text-align: center;">Az orosz realizmus</p> <p>Kialakulásának történelmi, politikai háttere. A cári rendszer bonyolult bürokratizmusa. Az orosz realizmus „fölösleges” emberei. A kritikai jelleg fokozatos erősödése Lermontov, Gogol, Turgenyev és kulminálása Tolsztoj műveiben.</p> <p style="text-align: center;">Nyikolaj Vasziljevics Gogol</p> <p>Az orosz realizmus atyja. Írói pályaképe. A kisember-irodalom megteremtése.</p> <p>A köpönyeg</p> <p>A leghíresebb hivatalnok-novella.</p> <p>A főszereplő eltorzult világának humánus érzelmessége, groteszk tragédiája.</p> <p style="text-align: center;">Lev Nyikolajevics Tolsztoj</p> <p>A világirodalom egyik legnagyobb írója.</p>	<p>pályaképét;</p> <p><i>értse</i> irodalmi munkásságuk újszerűségét;</p> <p><i>ismerje</i> a tanult realista regények tartalmát, mondanivalóját, üzenetét a mának;</p> <p><i>tudja</i> jellemezni a szereplőket, a szereplők rendszerét;</p> <p><i>ismerje</i> a realista irodalmi stílus jegyeit, ábrázoló eszközeit;</p> <p><i>alkosson</i> önálló véleményt a művekről, hősookról, tetteik rúgójáról;</p> <p><i>ismerje</i> a lélektani regény műfaját.</p> <p><i>ismerje és értékelje</i> az orosz realizmus kialakulásának történelmi, politikai hátterét;</p> <p><i>ismerje</i> a tanult írók életpályáját, irodalmi munkásságát;</p> <p><i>ismerje és tudja</i> értékelni a műveket, azok tartalmát és eszmei mondanivalóját;</p> <p><i>ismerje és értékelje</i> a hősök jellemét, a bennük megtestesülő eszmei mondanivalót, tetteik indokait;</p> <p><i>láss</i> és <i>értse</i> az orosz realizmus felfelé</p>
----------	--	---

<p>2</p>	<p>Életpályája. Tolsztoj mint az eszmeregény megteremtője. Tolsztoj írói hitvallása: a magunk tökéletesítése és erőszakmentesség. Tolsztoj és az orosz felszabadító mozgalom.</p> <p>Ivan Iljics halála</p> <p>A novella központi kérdése: hogyan nem szabad élni és hogyan kellene élni. A főszereplő sorsának alakulása. Környezete viszonya halálához.</p> <p>Fjodor Mihajlovics Dosztojevszkij</p> <p>Írói pályaképe. A mélyrealista eszmeregény megteremtése.</p> <p>Bűn és bűnhődés</p> <p>A lázadó értelem megfélemezésének, a szenvedés vállalásának eszméje a regényben. A főszereplők magatartása, jelleme, célkitűzése. Az <i>Epilógus</i> optimizmusa. Dosztojevszkij hitvallása: a megalázkodás.</p> <p>Anton Pavlovics Csehov</p> <p>Életpályája és novellái. A novella műfajának megújítója, a lírai-hangulati dráma megteremtője.</p> <p>A csinovnyik halála</p> <p>A szolgálalkú Cservjakov tragikus, groteszk története.</p> <p><u>Irodalomelmélet</u></p> <p>Az eszmeregény. A novella műfajáról tanultak felelevenítése. A Csehov-novella újszerűsége, műfaji jegyei.</p> <p>A polgári dráma megújulása</p> <p>Henrik Ibsen</p> <p>A nagyhatású norvég és skandináv író életpályája. A modern polgári dráma megújítója. Szimbolizmusa, színműveinek kompozíciója.</p> <p>A vadkacsa</p> <p>Az ibseni szimbólumtechnika legkitűnőbb megvalósulása. Az emberi életet átszövő hazugság problémája. A vadkacsa mint a tisztességes élet, a szabadság jelképe.</p>	<p>ívelő fejlődését, a kritikai realizmus csúcspontját Tolsztoj és Dosztojevszkij műveiben, Csehov lírai realizmusát;</p> <p><i>ismerje és értse</i> Tolsztoj és Dosztojevszkij írói hitvallását (önmagunk tökéletesítése és erőszakmentesség, illetőleg a szenvedésvállalás és megalázkodás); <i>tudjon önálló</i> véleményt alkotni arról, hogy mi az élet értelme, hogyan érdemes ma élni;</p> <p><i>értse</i> az írók irodalmi tevékenységének újszerűségét;</p> <p><i>tudja meghatározni</i> az eszmeregény műfaját;</p> <p><i>ismerje</i> a Csehov-novellák újszerűségét; <i>tudja</i> szembeállítani az értékes, célszerű emberi élet lehetőségét az értelmetlen, hiábavaló étellel;</p> <p><i>ismerje</i> az író életrajzát, pályájának egyes szakaszait;</p> <p><i>ismerje</i> a mű tartalmát és mondanivalóját;</p>
----------	---	---

<p>3</p>	<p style="text-align: center;">A líra átalakulása a XIX. század második felében</p> <p>Európa társadalmi és politikai helyzete a XIX. sz. második felében. Az irodalom társadalomformáló szerepe. Az írók kiábrándulása koruk eszmény nélküli világából; közérzetük, életszemléletük. Új lírai témák. Sokféle stílusirányzat (eklektika, l'art pour l'art, impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió).</p> <p style="text-align: center;">Charles Baudelaire</p> <p>A szimbolista líra legelső nagy költője. Életpályája, költői munkássága. A Romlás virágai című kötete, a költői program megfogalmazása a kötet verseiben.</p> <p style="text-align: center;">Az albatrosz</p> <p>A korlátok nélküli szabadság elvesztése. A rabság, megalázás, romlottság a durva környezetben.</p> <p style="text-align: center;">Paul Verlaine</p> <p>Az impresszionista művészet programadója</p> <p>Őszi chanson</p> <p>A vers összetett, többértelmű hangulati bonyolultsága. Az ősz, az elmúlás impressziója a műben.</p> <p style="text-align: center;">Arthur Rimbaud</p> <p>Pályaképe. Műveinek főbb témái és kifejező eszközei. A magánhangzók szonettje Impresszionista-szimbolista képzetársítások műveiben.</p>	<p><i>ismerje</i> a XIX. század végi lírai átalakulás okait, az írók, költők életszemléletét; <i>ismerje</i> a kor stílusirányzatait, tudja azokat jellemezni;</p> <p><i>ismerje</i> a költő életútját, irodalmi munkásságát;</p> <p><i>ismerje</i> fel az impresszionizmus jegyei a költeményekben.</p>
<p>1</p> <p>6</p>	<p style="text-align: center;">A XX. század első évtizedeinek magyar irodalma</p> <p>A korszak történelmi-társadalmi háttere, irodalmi élete. A „modernség” jelszava. A <i>Nyugat</i> c. folyóirat jelentősége, nemzedékei. A <i>Nyugat</i> stílusforradalma.</p> <p style="text-align: center;">Ady Endre</p> <p>Életpályája. Publicisztikai tevékenysége. Ady mint a <i>Nyugat</i> vezérlakja. Költészetének újszerűsége, modernsége; szimbolizmusa, szimbólumrendszerei.</p>	<p><i>ismerje</i> a XIX. század végi történelmi változásokat és változatlanságokat Magyarországon; <i>tudja értékelni</i> a <i>Nyugat</i> c. folyóirat jelentőségét; <i>ismerje</i> a folyóirat nemzedékeit, azok főbb képviselőit; <i>értse</i> a <i>Nyugat</i> stílusforradalmának lényegét és jelentőségét;</p> <p><i>ismerje</i> Ady életét, irodalmi munkásságát, főbb témaköreit; <i>értse</i> Ady költészetének újszerűségét, modernségét;</p>

	<p>Költészetének főbb témakörei. Ady ars poeticája. Góg és Magóg fia vagyok én... A vers bibliai vonatkozásai. A jelképek értelmezése. A hazaszeretet kifejezése ars poetica megfogalmazásban. A Hortobágy poétája A művész tragédiája a műveletlen környezetben; a poéta sorsa itt – az elnémulás. <i>Ady magyarság-versei</i> Nekünk Mohács kell A nemzet pusztulásának lehetősége, a nemzetféltség gondolata a költeményben. A föl-földobott kő A vers címadó metaforája. A hazaszeretet visszahúzó ereje, azonosulás a költői képpel. <i>A Léda-versek</i> Héja-nász az avaron A ellentmondásos, vívódó szerelem ábrázolása a műben. A héják: a szerelmesek szimbóluma. Ady szerelemfelfogása: a gyötrelmes szerelem, ennek motivációi. Elbocsátó, szép üzenet A törvénytelen szerelem megtagadása. A vers kíméletlen, szeretetlen hangneme. <i>Az istenes versek</i> Az Illés szekerén A vers bibliai vonatkozása. A költő hitiszomja. Az Illés-metafora üzenete. A Sion-hegy alatt Diákori emlékek felelevenítése a költeményben. A reménytelen istenkeresés, a hirtelen hinni akarás lírai megfogalmazása. A költői képek hangulata. <i>Háborúellenes költészete</i> Emlékezés egy nyár-éjszakára A költemény rapszodikus jellege. Az embertelen vadság, a távoli jövő megsejtése, a tragikus értékpusztulás, a háború kitörése éjszakájának megidézése. Ember az embertelenségben A költő szembehelyezkedése a háborúval. A tehetetlenség kínzó érzésének kifejezése; a másokért való élés reménye, hit a szebb jövőben; az emberség megélése az embertelenségben. <i>A Csinszka-versek</i> Őrizem a szemed A vers szépsége, különös hangulata. A</p>	<p><i>tudja értelmezni</i> a Góg és Magóg nevek eredetét, bibliai vonatkozásait;</p> <p><i>tudja összevetni</i> a művész sorsát Ady idejében és napjainkban;</p> <p><i>tudja értelmezni</i> a hazaszeretet és a nemzetféltség megfogalmazását Ady verseiben;</p> <p><i>értse</i> Ady szerelemfelfogását, szerelemmel-vertségét műveiben; <i>helyesen értelmezze</i> Ady és Léda viszonyának, kapcsolatának motivációit;</p> <p><i>értse és fejtse ki</i> Ady hő szerelemvágának és szeretetvágának okait és azt, hogy miért vágyik az emberszeretetre;</p> <p><i>ismerje</i> Ady isten-élményét és saját küldetéstudatát, az istenes versek szépségét, üzenetét;</p> <p><i>értse</i> Ady magatartását a háborúval szemben; <i>tudja</i> elemezni az egyes versek témáját és mondanivalóját, művészi kifejező eszközeit;</p> <p><i>értse</i> a költői képek eszmei, hangulati szerepét;</p> <p><i>elemezze</i> a Csinszka-verseket;</p>
--	--	--

6	<p>halálközelség, a nyugalom, a békevágy kifejezése; az öregedő férfi féltő szerelmi vallomása.</p> <p style="text-align: center;">Móricz Zsigmond</p> <p>A XX. sz. első felének legjelentősebb realista prózaírója. Életpályája. Írói korszakainak főbb témakörei és alkotásai. Újszerű parasztábrázolás műveiben.</p> <p><i>Novellái</i></p> <p>Tragédia</p> <p>Az emberi butaság, korlátoltság komikus ábrázolása; az éhezés, a nincstelenség személyiségromboló hatásának megjelenítése a novellában.</p> <p>Szegény emberek</p> <p>A háborús élmények embertelen, lélektipró, gyilkolásra készítető következményei. A nyomor, az éhezés lélekromboló erőinek naturalista ábrázolása a novellában. Naturalizmus és realizmus vegyítése a műben.</p> <p>Rokonok</p> <p>A kiábrándulás, az illúzióvesztés regénye. A korabeli dzsentrivilág pusztulásra ítétségének bemutatása, érdekeik összefonódása. A panamisták. A főhős vívódásai, végzetes osztályhelyzete. A mellékszereplők ábrázolása.</p>	<p><i>ismerje</i> Ady életművének jelentőségét;</p> <p><i>ismerje</i> az író életpályáját, annak szakaszait;</p> <p><i>értse</i> a novella parasztábrázolásának újszerűségét;</p> <p><i>tudjon</i> különbséget tenni egy globális társadalmi és az emberi korlátoltságból fakadó szegénység okai között;</p> <p><i>értse</i> a háború okozta borzalmak lélekromboló hatását;</p> <p><i>értse</i> Móricz novelláinak üzenetét;</p> <p><i>ismerje</i> a naturalista stílus jellemző jegyeit és ábrázoló eszközeit, azok alkalmazásának motivációját;</p> <p><i>ismerje fel</i> a hasonlóságokat és eltéréseket a realizmus és a naturalizmus között;</p> <p><i>ismerje</i> a <i>Rokonok</i> tartalmát és mondanivalóját;</p> <p><i>tudja</i> jellemezni a főhőst és a mellékszereplőket, értelmezni viselkedésük motivációját;</p> <p><i>értse</i> a különbséget a móríci és a mikszáthi realista próza között;</p>
6	<p style="text-align: center;">Babits Mihály</p> <p>A sokoldalú, művelt költő, a poeta doctus. Életpályájának felívelése az ifjúkori artisztikus individualizmustól az aktív humanizmusig. Ellenzékisége. Pacifizmusa. Racionalizmusa. Gondolati-filozófiai költeményei-nek főbb témakörei, sokszínűsége, újfajta nyelvi dallama, tartalmi és formai gazdagsága.</p> <p>A lírikus epilógja</p> <p>Szonett formájú elégia. Az életcél, a lehetőség és képesség elmélkedő felmérése, megvallása. A soha-meg-nem-elégedés a versben.</p> <p>Esti kérdés</p> <p>A tárgyi világ nyers valóságához kötöttség és a nosztalgikus elvágódás feloldatlansága a műben. A költői képek és a halmozott kérdések válaszkeresése. Impresszionista stílusjegyek a költeményben.</p> <p style="text-align: center;">Húsvét előtt</p>	<p><i>ismerje</i> a költő életútját, filozofikus költészetének gazdag tárgykörét, sokszínűségét;</p> <p><i>értse</i> a versek mély humanizmusát;</p> <p><i>tudja</i> értelmezni a versek gondolatvilágát, üzenetét;</p> <p><i>értse</i> a költői képek eszmei motivációját, esztétikumát;</p> <p><i>ismerje fel</i> az impresszionista és a realista ábrázoló eszközöket;</p>

<p>6</p>	<p>Merész, bátor kiállítás a háború ellen. A szabadversre emlékeztető rapszódia. Az emberi élet és a humanista értékek védelme, a béke eljövételének reménye a költeményben. A körmondat, a jelzők szerepe.</p> <p>Petőfi koszorúi</p> <p>A magyar nép legtisztább erkölcsi hagyományainak igenlése a háború utáni években. Az emberiség fő eszméi: a szellem és szabadság megőrzése.</p> <p>Jónás könyve</p> <p>Babits pályájának és munkásságának kritikai önértékelése; számadása. Az elbeszélő költemény bibliai vonatkozásai és Babits írói munkássága. A nagyszabású lírai önvallomás. Naturalisztikus részletei, stílusa (nyelvi archaizmusok, groteszk leírások).</p> <p>Jónás imája</p> <p>A <i>Jónás könyvét</i> lezáró vallomás, a hőssel való teljes azonosulás verse.</p> <p style="text-align: center;">Kosztolányi Dezső</p> <p>Életpályája, irodalmi munkássága. Az alkotás függetlenségének hirdetése. A homo aestheticus. Műveinek lázas életigenlése, költői bravúrja, mutatványossága.</p> <p>Hajnali részegség</p> <p>A szürke, mindennapi élet sivárságának összevetése a hajnali ég csodájával, Isten világának mámorító szépségével. Az ember megigazulása a szépség hatalma által.</p> <p>A költemény rapszodikus nyelve, versépítése. A bravúros művészi eszközök szerepe a mondanivaló kiteljesítésében.</p> <p>Halotti beszéd</p> <p>Töprengés egy embertestvér halálán. Az ember méltósága, megismételhetetlen csodája; minden ember halála pótolhatatlan veszteség. Az élet szeretete, tisztelete a költeményben.</p> <p>Édes Anna</p> <p>Az elesettek és kiszolgáltatottak ügye melletti bátor kiállítás, az emberség megcsúfolásának megtoroltatása a regényben. Édes Anna jelleme. A regény tanulsága.</p> <p>Esti Kornél</p> <p>Az álerkölc elleni bátor lázadás. Az</p>	<p><i>elevenítse fel</i> ismereteit Petőfiről a babitsi értelmezés alapján;</p> <p><i>értse</i>, miért példakép Petőfi a magyarság és a magyar költők számára;</p> <p><i>tudja értelmezni</i> a <i>Jónás könyve</i> bibliai vonatkozásait, az eltéréseket és hasonlóságokat a bibliai történet és a Babits-mű között;</p> <p><i>értse</i> az elbeszélő költemény üzenetét;</p> <p><i>értse és fejtse ki</i> a babitsi életmű mély humanizmusát;</p> <p><i>értékelje</i> a művek magas esztétikai színvonalát;</p> <p><i>tudja</i> meghatározni a rapszódia fogalmát;</p> <p><i>ismerje</i> a költő életpályáját, irodalmi munkásságát;</p> <p><i>tudja értelmezni</i> a műveket, <i>kifejteni</i> a tartalmukba foglalt eszmei mondanivalót;</p> <p><i>ismerje</i> a művészi eszközök szerepét a mondanivaló kifejtésében;</p> <p><i>értse</i> a költemények gazdag gondolatvilágát, az elmúlás drámaiságát;</p> <p><i>értse</i> a költő szenvedélyes életigenlését, a lét csodájának az elmúlás drámaiságával hangsúlyozott áhítatos tiszteletét;</p> <p><i>értse</i> a Kosztolányi-művek igaz, mély humanizmusát, a szépség, az esztétikum humánusát;</p> <p><i>tudja</i> meghatározni az impresszionizmus és a szinesztézia fogalmát;</p> <p><i>találjon</i> közös kifejezéseket, gondolatokat a két költeményben a szépség megfogalmazására;</p> <p><i>ismerje</i> a regény tartalmát, mondanivalóját;</p> <p><i>tudja értelmezni</i> a főszereplő viselkedésének motivációját;</p>
----------	--	---

2	<p>Esti-novellák szerkezete, sajátossága. A XVIII. fejezet témaköre.</p> <p>A főszereplő rejtélyes, talányos jelleme. A romboló és teremtő hajlamok összeszővődése a műben.</p> <p><i>Alkotó- és beszédképesség-fejlesztés</i></p> <p>Választott részletek elemzése a XVII. fejezet kapcsán.</p> <p style="text-align: center;">Juhász Gyula</p> <p>A tragikus sorsú költő életpályája. Jósággal, szelídséggel és szeretettel teli érzelmes, zenei költészete. Műveinek főbb témakörei.</p> <p>Tiszai csönd</p> <p>A vers különös szépsége, érzelmi-hangulati egysége. A hazai táj szépségének bemutatása lemondó szomorúsággal.</p> <p><i>Az Anna-versek</i></p> <p>Milyen volt...</p> <p>Az eszményített szépség elmúlása. Jelen és múlt ötvöződése; a szerelmi emlék fájó érzésének megfogalmazása a versben.</p> <p>A költői képek értelmezése.</p> <p>Anna örök</p> <p>A költemény nosztalgikus hangulata. A szeretett nő alakjának felidézése megnyugtató érzés a költő számára. A jelen, a múlt és a jövő megrendítő költői képei az elmúlhatatlan, örök szerelem ábrázolására.</p>	<p><i>tudja kifejteni</i> véleményét az Esti-novellák főszereplőjéről, sajátos viselkedéséről; önállóan készített vázlat alapján <i>ismertesse</i> a főszereplő célkitűzését és tervének rendíthetetlen megvalósítását;</p> <p><i>ismerje</i> a költő életútját, irodalmi munkásságát;</p> <p><i>tudja kifejteni</i> a versek szépségét;</p> <p><i>tudja elemezni</i> a verset, értelmezni a költői képeket, bizonyítani a vers zeneiségét;</p> <p><i>ismerje</i> a versek gondolat- és hangulatvilágát, a művészi kifejező eszközök hangulatkeltő szerepét;</p> <p><i>tudja</i> emlékezetből a feladott verseket;</p> <p><i>találja meg</i> a közös vonásokat Vajda János és Juhász Gyula szerelmi költészetében, összevetve az említett versek kifejező eszközeit;</p>
2	<p style="text-align: center;">Tóth Árpád</p> <p>A „tisztá költő”, „makulátlan művész” életútja. Költészetének főbb témakörei, impresszionista jellege.</p> <p>Körúti hajnal</p> <p>Az impresszionista költészet mintadarabja.</p> <p>A hajnali fény bűvölete, a csend áhítata s a városi szegényekkel való együttérzés kifejezése a költeményben.</p> <p>Esti sugárkoszorú</p> <p>Az életöröm, a szerelem, az összetartozás, a szépség megjelenítése a költeményben. A színesztéziák szerepe.</p> <p>Lélektől lélekig</p> <p>A kozmikus magány búsongó elégiája. A csillagok és az ember magányának</p>	<p><i>ismerje</i> a költő életútját, irodalmi munkásságát, műveinek főbb témaköreit;</p> <p><i>ismerje fel</i> az impresszionista stílusjegyeket és ábrázolóeszközöket a művekben;</p> <p><i>értse és fejtse ki</i> a versek tárgyát és mondanivalóját;</p> <p><i>lássza és értse</i> az esztétikum és a mély humánium összefonódását a művekben;</p> <p><i>tudjon</i> közös vagy hasonló kifejezéseket találni a hajnal szépségének megjelenítésére;</p> <p><i>tudja összevetni</i> a költemények</p>

1	<p>párhuzamba állítása a filozofikus tartalmú alkotásban.</p> <p style="text-align: center;">A XX. század világirodalma</p> <p style="text-align: center;">Filozófiai áramlatok a XX. század első felében</p> <p>Életfilozófia (Friedrich Nietzsche, Henri Bergson), fenomenológia (Edmund Husserl), marxizmus, freudizmus (Marx, Freud, Jung).</p> <p style="text-align: center;">Művészeti-irodalmi korszakok, stílusok a XX. század első felében</p> <p>Az avantgárd és az „izmusok”: futurizmus, expresszionizmus, dadaizmus, szürrealizmus, konstruktivizmus, kubizmus a kor művészetében. P. Picasso, G. Braque, F. Marinetti, Hlebnyikov, E. Münch, S. Dali munkássága.</p> <p style="text-align: center;">Líra. A XX. század első felének megújuló költői nyelve</p> <p>Az új költői nyelv megjelenése. Eltávolodás a mindennapi gondolkodás megszokott logikájától. Az újfajta költői személyiség megjelenése. A költői képek megváltozott szerepe. A megközelítés nehézségei.</p> <p style="text-align: center;">Guillaume Apollinaire</p> <p>Életútja és munkásságának főbb vonásai. A Szeszek és a Kalligrammák. A Mirabeau-híd. Az idő múlása mint központi motívum. A bánat, a szerelem elmúlása és a halál közeledésének hangulata. Jelképek és a verszene egysége.</p> <p style="text-align: center;">Thomas Mann</p> <p>Élete, pályája, írói világa. Mario és a varázsló</p> <p>A diktatúrák leleplezésének örökérvényű mintadarabja. Az elbeszélés szimbolikája.</p> <p style="text-align: center;">Franz Kafka</p> <p>Életpályája, írói világának sajátosságai. Az átváltozás</p> <p>Realitás, fantasztikum és abszurditás a műben.</p>	<p>gondolatvilágát.</p> <p><i>tájékozódjon</i> térben és időben a XX. század főbb filozófiai áramlataiban; <i>magyarázza</i> ezek hatását az irodalmi művekre;</p> <p><i>tudja</i> felfogni, belátni azt, hogy a különböző korok és irányzatok más-más módon reagálnak a világ eseményei-re, <i>tudjon tájékozódni</i> a főbb század eleji művészeti irányzatokban;</p> <p><i>tudja összefoglalni</i> az új költői nyelv jellegzetességeit; <i>értse</i> az új költői én fogalmát; legyen tisztában a megközelítés nehézségeivel;</p> <p><i>ismerje</i> a költő életének jelentősebb eseményeit; <i>legyen képes</i> megfejteni és befogadni a vers képi és formai világát; <i>értelmezze</i> a verset saját olvasatában;</p> <p><i>jellemezze</i> az író életművét, alkotásai helyét az életpályán; <i>magyarázza</i> a szimbolikus jelentéskört az elbeszélésben;</p> <p><i>értelmezze</i> az életmű és életrajz összefüggéseit; <i>tudja</i> megmagyarázni az „átváltóság” szerepének lehetséges jelentéseit;</p>
1		
1		
2		

3	<p style="text-align: center;">Bertolt Brecht</p> <p>A XX. század színházművészetének megújítása, az epikus színház megteremtése.</p> <p style="text-align: center;">Kurázi mama és gyermekei</p> <p>Magatartástípusok, ironikus-didaktikus elemek a drámában.</p>	<p><i>tudja összehasonlítani</i> az epikus és a dialektikus színház sajátosságait; <i>tudja meghatározni</i> a szerzői nézőpontot; <i>elemezze</i> a szereplők háborúhoz fűződő viszonyát;</p>
3	<p style="text-align: center;">Mihail Bulgakov</p> <p>Életpályája, írói világának sajátosságai.</p> <p style="text-align: center;">A Mester és Margarita</p> <p>Realitás és fantasztikum egymásba játsása. A regény típusa, szerkezete, cselekménye, időkezelése, lehetséges jelentései.</p>	<p><i>jellemezze</i> a szerző életét, pályáját, a mű keletkezésének körülményeit; <i>tudja jellemezni</i> a főhőst; <i>határozza meg</i>, fejtse ki a regény jelképeit, eszmeiségét;</p>
1	<p style="text-align: center;">A XX. század derekának magyar irodalmából</p> <p style="text-align: center;">Művelődés és szellemi élet 1919–1944 között</p> <p>Az irodalom fejlődésének történelmi háttere. A keresztény-nemzeti és szocialista szemléletű irodalom, a népi-urbánus vita, az újnépesség és újklasszicizmus fogalma.</p>	<p><i>jellemezze</i> a 20–40-es évek történelmi viszonyait; <i>tájékozódjon</i> a korszak filozófiai és szellemi életében;</p>
1	<p style="text-align: center;">Kassák Lajos</p> <p>Élete és mozgalma. Költészete</p> <p>Egy ember élete – az önmagával való tárgyilagos szembesülés regénye.</p>	<p><i>jellemezze</i> az alkotó sokoldalúságát; <i>tudja kijelölni</i> helyét és szerepét a magyar irodalomban és művészetben;</p>
1	<p style="text-align: center;">Szabó Lőrinc</p> <p>Élete és költészete.</p> <p>Az Egy álmai, Semmiért egészen, Különbéke, Tücsökgzene, A huszonhatodik év, Mozart hallgatása közben</p>	<p><i>jellemezze</i> az alkotó életpályájának „állomásait”; <i>jelölje ki</i> helyét és szerepét a magyar irodalomban;</p>
5	<p style="text-align: center;">József Attila</p> <p>Életpályája, költészetének sajátosságai. A tájleíró versek gondolatisága, szimbolikája.</p> <p style="text-align: center;">Külvárosi éj</p> <p>Valóság és látomás ötvöződése, új</p>	<p><i>tudja</i> elhelyezni az életművet a magyar irodalomban, <i>korszakolni</i> a költő pályáját;</p> <p><i>tudja</i> verseit értőn, kifejezően olvasni,</p>

	<p>költői minőség megjelenése a műben.</p> <p>Óda</p> <p>A beteljesülő szerelem, a harmonikus emberi kapcsolat lírai kifejeződése a versben.</p> <p>Komplex verselemzés: a vers részletes formai-tartalmi elemzése, a szóképek azonosítása.</p> <p>A Dunánál</p> <p>Múlt-jelen-jövő összegzése, az emberi létezés és történelem általános érvényűségének kifejeződése a versben. Tagolódása, vezérmotívuma.</p> <p>Hazám</p> <p>A vers társadalmi körképe, a nemzet testi-szellemi pusztulásának ábrázolása.</p> <p>Flóra, Flórának</p> <p>A szerelem-szeretet utáni vágyódás versei.</p> <p><u>Irodalomelmélet</u></p> <p>Az óda, a szonett.</p>	<p>előadni;</p> <p><i>ismerje fel</i> az avantgárd stílusjegyeit az adott versekben;</p> <p><i>elemezze</i> az életrajzi motívumokat a versben;</p> <p><i>azonosítsa</i> az előforduló szóképeket;</p> <p><i>értelmezze</i> az életműben a haza- és halál-motívumokat;</p>
4	<p style="text-align: center;">Radnóti Miklós</p> <p>Élete, pályája.</p> <p>Költészetének avantgárd és klasszicizáló vonásai.</p> <p>Járkálj csak, halálraitélt!</p> <p>A fasizmusba sodródó világ fenyegető képe, az erkölcsi tisztaság parancsa a versben.</p> <p>Tétova óda</p> <p>A megtartó hitvesi szeretet költeménye.</p> <p>Hetedik ecloga</p> <p>A vers szerkesztő elve, a különböző valóságsíkok váltakozása.</p> <p>Az álom és az otthon, a képzelet és a halálzagú jelen egybejártsága a versben.</p> <p>Erőltetett menet</p> <p>Az élethez való ragaszkodás és a halálvágy drámai vitája a versben. Remény és reménytelenség érzékeltetése a mű szerkezetében.</p> <p>Komplex verselemzés: a vers részletes formai-tartalmi elemzése.</p> <p><u>Irodalomelmélet</u></p> <p>Az ekloga, a bukolika, a szabad vers, a nibelungizált alexandrin.</p>	<p><i>tudja korszakolni</i> az életpályát, kijelölni annak főbb állomásait;</p> <p><i>tudja megnevezni</i> költészetének legfontosabb témaköreit;</p> <p><i>értő módon</i> olvasni, mondani verseit;</p> <p><i>nevezze meg</i> a hitvesi líra sajátosságait Radnóti versei-ben;</p> <p><i>határozza meg</i> a bukolika, az ekloga és az idill fogalmát;</p>
5	<p style="text-align: center;">Illyés Gyula</p> <p>Életpályája, munkásságának sokrétűsége.</p>	<p><i>jellemezze</i> az író életpályáját,</p>

	<p>Bartók A modern művészet igaza mellett kiálló költemény. A bartóki ars poetica, a zene valódi társadalmi szerepének hangsúlyozása. A kor politikai problémáinak megfogalmazása a műben.</p> <p>Koszorú Himnusz az anyanyelvhez.</p> <p>Puszták népe Személyes életrajzi elemekkel átszőtt irodalmi szociográfia. Helye a korabeli szociográfiák között. A XX. századi cselédsors anakronisztikus embertelenségének bemutatása. A pusztai élet személyiségdeformáló hatásának leírása három nemzedék életében.</p> <p><u>Irodalomelmélet</u> Az irodalmi szociográfia.</p>	<p>nevezze meg a vers szerkezeti, stiláris sajátosságait, tájékozódjon az 50-es évek politikai helyzetében;</p> <p>ismerje fel a mű indíttatásának kettősségét, ennek tükröződését a műben; elemesse az írói nézőpont szerepét a műben;</p>
2	<p>Weöres Sándor A költő, műfordító, drámaíró élete, pályája, költészetének gondolati-formai sajátosságai. A Rongyszőnyeg versjátékai. Canzone: a szerelem diadalának, himnuszának verse. Négy korál Keletkezésének körülményei. Az I. korál mint látszólag logikailag képtelen állítások azonos szerkezetű alakzatainak sora. A II. korál mint kombinatorikus költemény. A versben variálódó három elem (homlok, drágakő, láng) jelentése. A III. korál kizáró és kiegészítő páros viszonylatai. A IV. korál összegző szerepe. A „gömbölyű” csönd jelentése.</p> <p><u>Irodalomelmélet</u> A hosszúének és a játékvers fogalma.</p>	<p>tájékozódjon a teljes életműben; tudja meghatározni a vers strófaszerkezetét és rímfajtáját; értelmezze a strófák első négy sorának szerepét;</p> <p>legyen képes értelmezni a versek tárgyas rétegének átjátszását a látomásközegbe; keresse ki a hatalmi tébolyra, a zsarnoki erőszakra utaló képeket; határozza meg a vers nyelvezete és képei közötti összefüggéseket;</p>
1	<p>Pilinszky János A költő pályaképe, jelentősége. A lágerelemény jelentkezése a Francia fogoly című versben. Halak a hálóban A költői létértelmezés összegzése, az emberi létezés általánosító, mitikus víziója.</p>	<p>legyen képes kijelölni a költő helyét a magyar irodalomban; megnevezni lírájának témáit és legfőbb sajátosságait; ismerje fel a magyarságra és európaiságra utaló elemeket verseiben;</p>
	<p>Nagy László Élete, pályája. A népi és a magas</p>	<p>ismerje fel, értelmezze Nagy László</p>

	<p>kultúra termékenyítő szerepe az életműben, a folklór mint ihletforrás.</p> <p>Himnusz minden időben</p> <p>A szerelem mint biztos erőforrás, ennek kozmikus és egyszerű emberi képekben való bemutatása.</p> <p>Ki viszi át a Szerelmet</p> <p>Az ars poetica szerint a költő feladata, hogy az értékek őrzője és teremtője legyen.</p> <p>Komplex verselemzés: a vers részletes formai-tartalmi elemzése.</p> <p><u>Irodalomelmélet</u></p> <p>A hosszúvers.</p>	<p>költeményének jelképeit; <i>önállóan értékelje</i> a versek eszmei tartalmát; <i>tanulja meg</i> a memoriter műveket; <i>tájékozódjon</i> az életműben; <i>elemesse</i> a verset;</p>
3	<p>A XX. századi széppróza</p> <p>Márai Sándor</p> <p>Az író életútja.</p> <p>Egy polgár vallomásai</p> <p>Vallomás a szülővárosról, a gyermekkorról, az emberré válásról.</p> <p>Halotti beszéd</p> <p>Vallomás, hűség az anyanyelvhez.</p>	<p><i>értékelje</i> az alkotó sokoldalúságát; <i>tudja kijelölni</i> helyét és szerepét a magyar irodalomban;</p>
4	<p>Németh László</p> <p>Élete és pályája.</p> <p>Esszé-, regény- és drámaírói munkássága.</p> <p>Szerepe a népi írók mozgalmában.</p> <p>Galilei</p> <p>A dráma hősének konfliktusai a hatalommal, saját tudósi és emberi lelkiismeretével. Az értelmiség hivatásának bemutatása a drámában.</p>	<p><i>tájékozódjon</i> az életműben;</p> <p><i>értékelje</i> a főhős erkölcsi magatartását; <i>mutassa be</i> az igazság és társadalom összeütközését;</p>
3	<p>Ottlik Géza</p> <p>Életpályája</p> <p>Iskola a határon</p> <p>Önéletrajzi motívumok a regényben. A szabadság és a kiszolgáltatottság kérdése a műben.</p>	<p><i>tájékozódjon</i> az életműben;</p> <p><i>tudja meghatározni</i> a jellemformálódást befolyásoló tényezőket;</p>
3	<p>Örkény István</p> <p>A groteszk és az abszurd meghonosítása a magyar irodalomban.</p> <p>Egyperces novellák</p> <p>Az írói közlés minimumra csökkentése, az</p>	<p><i>tudja értelmezni</i> a groteszk helyzetek mögötti mondanivalót; <i>ismerje fel</i> az abszurd elemeket a novellákban;</p>

	<p>olvasó szándékos kibillentése hagyományos közegéből, hogy felhívja a figyelmet a világ ellentmondásaira.</p> <p>Tóték</p> <p>Az ostoba és erőszakos hatalom szorításába került kisember sajátos bemutatása. A szolgálalkúság és a lázadás groteszk képe. A mű cselekményszálai, jelentésrétegei.</p> <p><u>Irodalomelmélet</u></p> <p>Az abszurd és a groteszk fogalma.</p> <p>A XX. század második felének világirodalmából</p> <p>A kortárs világirodalom néhány filozófiai, művészeti áramlata (Az egzisztencializmus és a posztmodern fogalma. Az új epikusság).</p> <p>Gabriel García Márquez</p> <p>A latin-amerikai világ Nobel-díjas szerzője, a „mágikus realizmus” megalkotója.</p> <p>Száz év magány</p> <p>Realitás és mítosz ötvözése a regényben. A sorsok, jellemek ismétlődése az időben, „az előre megírt történelem” kérdése.</p> <p>Samuel Beckett</p> <p>Az abszurd dráma megteremtője, az emberi feleslegesség és céltalanság mesteri ábrázolója.</p> <p>Godot-ra várva</p> <p>Minden emberi törekvés értelmetlenségének, a hiábavaló vágyakozásnak kifejeződése a drámában.</p> <p><u>Irodalomelmélet</u></p> <p>Az abszurd dráma fogalma.</p> <p>Szemelvények a kortárs magyar irodalomból</p> <p>Csoóri Sándor, Esterházy Péter, Nagy Gáspár, Závada Pál, Utasssy József és a Kilencek munkássága.</p> <p>A kortárs magyar irodalmi lapok, folyóiratok és internetes portálok rövid áttekintése.</p> <p>Élet és irodalom, Nagyítás, Kortárs,</p>	<p><i>fejtse ki</i> ezek jelentését;</p> <p><i>jellemezze</i> a szereplőket; <i>bontsa ki</i> a történet lehetséges jelentésrétegeit; <i>magyarázza</i> a háború deformáló hatását a kisregény alapján</p> <p><i>tájékozódjon</i> a korszak alapvető filozófiai és művészeti áramlataiban;</p> <p><i>jellemezze</i> az író életét és munkásságát; <i>határozza meg</i> a „mágikus realizmus” fogalmát, a mű tartalmát és mondanivalóját; <i>tudja bemutatni és jellemezni</i> a regény három nőalakját, kibontani alapvonásaikat; <i>tudja felismerni</i> a múlt, jelen, jövő idősíkjainak változását, ennek szerepét;</p> <p><i>legyen képes</i> felismerni, elemezni a drámában szereplő szimbólumokat; <i>értse</i> a dialógusok szerepét; <i>alkosson</i> önálló véleményt a mű eszmei tartalmáról;</p> <p>tájékozódjon a korszak irodalmi és szellemi életében; ismerje a kortárs magyar irodalom alakjait;</p>
1		
3		
2		
1		

1	<p>Tiszatáj, Forrás, Hitel, Magyar Napló, ill. litera.hu, irodalom.lap.hu</p> <p style="text-align: center;">Juhász Ferenc</p> <p>A népies realizmus költője, a látomásos-szimbolikus líra megteremtője. Babonák napja, csütörtök: amikor a legnehezebb A szabadság- és halálélmény kikristályosulása a versben.</p>	<p><i>tudja</i> kibontani, értelmezni a vers gondolati-érzelmi motívumait; <i>határozza meg</i> az itt található szóképek szerepét;</p>
3	<p style="text-align: center;">Szabó Magda</p> <p>Élete, regény- és drámaírói munkássága, írói világának bemutatása. A modern felépítésű elemző lélektani próza mestere. Abigél A cselekmény és a történelmi időszak összefüggése és bemutatása a regényben.</p>	<p><i>fejtse ki</i> a regény műfaját, eszmei mondanivalóját;</p> <p><i>jellemezze</i> a szereplőket;</p>
6	<p style="text-align: center;">A határon túli magyar irodalmak rövid áttekintése</p> <p>A romániai magyar irodalom rövid története (Dsida Jenő, Tamási Áron, Szilágyi Domokos, Székely János, Kányádi Sándor, Sütő András, Lászlóffy Aladár, Farkas Árpád, Kovács András Ferenc és Király László munkássága).</p> <p>A szlovákiai magyar irodalom rövid története (Dobos László, Tózsér Árpád, Gál Sándor munkássága)</p> <p>A délidéki magyar irodalom rövid története (Gion Nándor, Domonkos István és Tolnai Ottó munkássága)</p> <p>A kárpátaljai magyar irodalom rövid története (Balla László, Kovács Vilmos munkássága) A Forrás Stúdió és a József Attila Stúdió alkotói: S. Benedek András, Vári Fábrián László, Fodor Géza, Balla D. Károly, Füzesi Magda, Nagy Zoltán Mihály, Penckófer János, Berniczky Éva munkássága).</p> <p>Irodalmi antológiák a régió magyar irodalmában (Sugaras utakon, Vergődő szél, Töredék hazácska, Viszontlátás stb.). Irodalmi folyóiratok: Hatodik Síp, Pánsíp, Együtt.</p> <p>A nyugati (emigráns) magyar irodalom (Márai Sándor, Faludy György, Ferdinandy György, Papp Tibor munkássága).</p>	<p><i>ismerje</i> az anyaország határain kívüli magyar irodalom legkiemelkedőbb képviselőit;</p> <p><i>értse és értékelje</i> az egyes írók életművét;</p> <p><i>ismerje fel</i> az erdélyi, felvidéki és kárpátaljai magyar irodalom közös és eltérő sajátosságait, eszmei-esztétikai különbözőségét;</p> <p><i>tájékozódjon</i> a nyugati magyar irodalomban.</p>

Memoriter

Madách Imre: *Az ember tragédiája (részlet)*

Vajda János: *Húsz év múlva*

Ady Endre: *Góg és Magóg fia vagyok én...*, *A Hortobágy poétája*, *A föl-földobott kő*, *Őrizem a szemed*

Babits Mihály: *A lírikus epilógja, Jónás imája*

Kosztolányi Dezső: *Halotti beszéd (részlet)*

Juhász Gyula: *Anna örök*

József Attila: *Óda (részlet)*, *A Dunánál c. vers (részlet)*

Radnóti Miklós: *Nem tudhatom, Erőltetett menet*

Illyés Gyula: *Bartók (részlet)*

Weöres Sándor: *Rongyszőnyeg versei*

Nagy László: *Ki viszi át a Szerelmet*

Márai Sándor: *Halotti beszéd (részlet)*

Kovács Vilmos: *Verecke*

Vári Fábián László: *Útban Törökország felé*

Balla D. Károly: *Tövisek közt*

Kiegészítő és/vagy házi olvasmányok

Mikszáth Kálmán: *Gavallérok, Szent Péter esernyője*

Gustave Flaubert: *Bovaryné*

Anton Csehov: *Három nővér*

Ady Endre: *A Tisza-parton, Új vizeken járok, A magyar Messiások, Hunn, új legenda, A fajok cirkuszában, Az eltévedt lovas, Az én menyasszonyom, Lédával a bálban, Szeretném, ha szeretnének, Imádság háború után, Hiszek hitetlenül Istenben, Az eltévedt lovas, Nézz, Drágám, kincseimre*

Móricz Zsigmond: *Barbárok, A fáklya*

Babits Mihály: *Május huszonhárom Rákospalotán*

Kosztolányi Dezső: *Azon az éjjel, Boldog, szomorú dal, Látjátok, feleim*

Juhász Gyula: *Testamentum, Gulácsy Lajosnak*

Tóth Árpád: *Meddő órán, Lélektől lélekig, Isten oltó-kése*

Mihail Bulgakov: *Kutyaszív*

Jaroslav Hašek: *Svejk, egy derék katona kalandjai a világháborúban*

Bohumil Hrabal: *Táncórák idősebbeknek és haladóknak*

Ernest Hemingway: *Búcsú a fegyverektől*

Antoine de Saint-Exupéry: *Éjszakai repülés*

Albert Camus: *Közöny*

George Orwell: *1984, Állatfarm*

Gabriel García Márquez: *Szeretem a kolera idején*

Tamási Áron: *Ábel*

Dsida Jenő: *Nagycsütörtök, Psalmus Hungaricus*

Németh László: *Gyász, Bűn, Égető Eszter*

Ottlik Géza: *Iskola a határon*

Esterházy Péter: *Termelési regény*

Kertész Imre: *Sorstalanság*